ÉLET-ITAL

gyomorbajok, váltóláz, epeinger, álmatlanság stb. stb. ellen.

Egy nagy üveg **65** kr., kisebb **50** kr.

Sósborszesz

(Präp. Franzbranntwein)

rheuma, csúz, fagyás, fog- és fülfájdalmak ellen.

Ára egy nagy üvegnek **80** kr., kisebbnek 40 kr.

Részletes használati utasitás minden üveghez mellékelve van.

Mocca-kávé, arabs-faj	I. rendü	ft.	1.10
» indiai	I.	»	1.—
Arany Jáva-kávé	I.	»	—.95
Jamaikai kávé	I.	»	—.85
Ceylon-kávé	közép	»	—.70
Cuba-kávé	I.	»	—.85
Cuba gyöngykávé	I.	»	—.85
Ceylon gyöngykávé	I.	»	—.80
Costarika-kávé			—.67
Laquayra			—.65
Rizs Glacé			—.18
Fioretton			—.16

Ezenkivül **czukor, thea, rhum, liqueurök, sirmiai szilvorium, sardinia, mustár,** finom minőségüek, árjegyzékünk szerint legjutányosb áron.

WERTHER és BRÁZAY,

Pest, orszagut 26-dik szám, a muzeum átellenében.

901 (6—6)

Megjelent:

Gróf Széchenyi István „Blick"-jének

6-dik és utolsó füzete.

A jeles szerző ez utolsó geniális műve s politikai irodalmunk állandó becsü kincse, nemcsak a hazai olvasóegyletek, hanem minden magyar ember könyvtárának kiegészitéseül és diszeül szolgál.

A teljes munka ára **3** ft.

Kapható: **Mach** és **Stein**-nál Pesten, Dorottya utcza 3. sz. és minden hiteles könyvárusnál. 925 (1)

Épen most jelent meg **Heckenast Gusztáv** könyvkiadó hivatalában (Pesten, egyetem-utcza 4-ik sz.) és minden könyvkereskedésben kapható:

Jézus élete.

Irta

RENAN ERNŐ.

Toldalékul:

Három fontos vélemény

Renan „Jézus élete"

felett különbféle theologiai szempontból fejtegetve.

Második kiadás. Ára 2 forint.

Titkos

betegségeket

még makacs és üdült bajokat is ugy kórodában, mint magán gyakorlat folytán **több ezer betegen** legjobbnak bizonyult mód szerint, sokszor **a nélkül, hogy a beteg hivatásában vagy életmódjában gátoltatnék, gyökeresen, biztosan** és **gyorsan** gyógyit

Med. dr. Helfer Vilmos

Pest, király-utcza 27. szám Medetz-házban, 1-ső emelet, délelőtt 7—9-ig, délután 1—4 óráig.

Dijazott levelekre azonnal válaszoltatik, s kivánatra a gyógyszerek is megküldetnek.

870 (1—12)

K ö z m o n d á s:

Ki ma szegény, holnap gazdag lehet! s ki ma gazdag, holnap még gazdagabb lehet! egy,

magyar királyi jutalom-sorsjegy

megvásárlása által, melynek évenként 4 huzása van, évenkénti **1 millió 112,900 ft. nyereménynyel,** s melynek legközelebbi huzása már f. évi *november 15-én történik meg.*

Ezen, *a m. kir. kormány által kibocsátott s biztositott sorsjegyek* kaphatók nálam készpénzfizetés mellett a napi árfolyam szerint **10 havi részletfizetés mellett 10 ft. 50 kr. havonkint, és 23 havi részletfizetés mellett, 5 forintjával havonkint.**

Már az első részlet lefizetés után a legközelebbi huzásban részt lehet venni.

Az utolsó részlet lefizetése után vagy a vevő kivánatára 6% megtéritése mellett az illető eredeti sorsjegy előbb is kiszolgáltathatik.

Biztositék tekintetéből a sorsjegyek egy itteni bankháznál vannak letéteményezve, s minden nyeremény elvitázhatlan tulajdonát képezi az illető részletlevél birtokosának.

Igérvények, magyar jutalom-sorsjegyekre a **november 15-ki** huzásra **2** ft., s bélyegdij **50** kr. Sorshuzási lajstromok ingyért.

Porges Lajos,

920 (3—4) **pénzváltó irodája Pest, Dorottya-utcza 12. sz. alatt.**

Függönyök

4 ft., 5 ft., 6 ft., 8 ft., 10 ft., 15 forintig

Türsch F.-nél

Pesten, váczi-ut 19-dik szám.

Mindennemü himzések, csipkék, vászonnemüek bármely áron.

909 (2—6)

926 **Felhivás!** (1)

Vonatkozva a f. hó 13-án tartott közgyülés ez érdembeni határozatára, felhivatnak mindazok, kik „Sárréti takarékpénztár-egylet" szétküldött aláirási ivein részvényeket jegyeztek elő: miszerint az aláirt részvények 30%-ját — azaz: 15 ftot — f. évi november hó 1-ső napjáig, egyleti pénztárnok Jedlicska Zsigmond urnál B.-Ujfalun befizetni, — illetőleg a már befizetett 10%-ot, azaz: 5 ftot — kiegésziteni annyival inkább sziveskedjenek, mivel ellenesetben az alapszab. 5-ik §-a értelmében a fentebbi fizetési részlet után késedelmi kamatok is követelendők lesznek.

Az ideiglenes nyugta, s az azt helyettesitett postai vevény a fizetésnél készpénz gyanánt fog szolgálni.

Kelt Berettyó-Ujfalun, okt. hó 15-én 1870.

Habókay József, egyleti jegyző. **Vass Jenő,** egyleti alelnök.

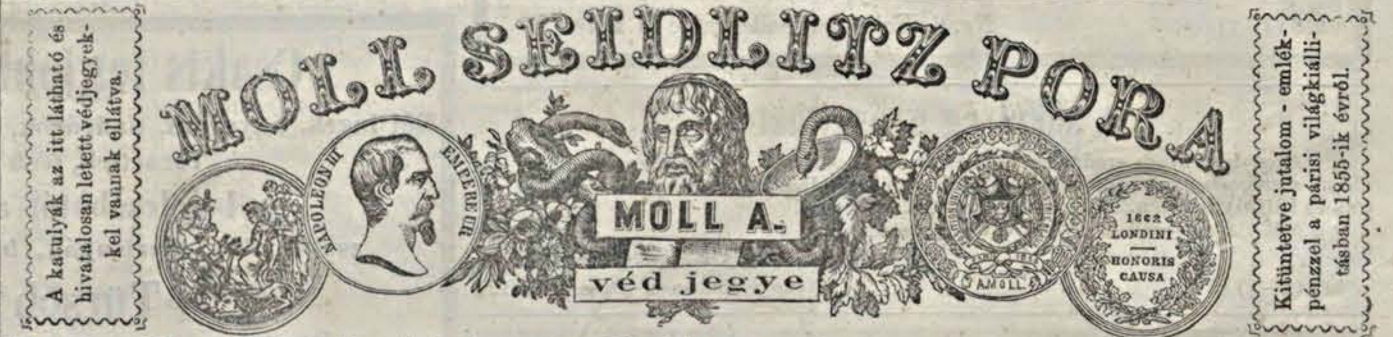

Központi szállitási rakhely a „gólyához" czimzett gyógyszertár Bécsben.

ÓVÁS. Azt tapasztalván, miszerint a **Seidlitz-porok** oly használati utasitványokkal adatnak el, melyek saját utasitványaimmal szórul szóra azonosak és saját nevem aláirásával vannak hamisitva, s igy külalakra nézve gyártmányaimmal könnyen összetéveszthetők, — minélfogva azon észrevétellel óvok mindenkit ezen hamisitványok megvételétől: **hogy az általam készitett Seidlitz-porok minden egyes katulyát, valamint az adagok papirjai hivatalosan letéteményezett védmárkkal vannak ellátva.**

Ára egy bepecsételt eredeti katulyának 1 ft. — Használati utasitás minden nyelven.

E porok, rendkivüli s a legkülönbözőbb esetekben bebizonyult gyógyhatásuk által minden eddig ismert háziszerek között tagadhatatlanul az első helyet foglalják el; — mint azt sok ezer, a nagy császári birodalom minden részeiből került s kezeinknél levő hálairatok a legrészletesebben tanusitják, hogy e porok **rögzött szorulásoknál, emésztéshiány és gyomorhévnél;** továbbá: **görcsök, vese- és ideges bajokban, szivdobogasnál, idegesség** okozta **főfajásnál, vértódulásnál, csuzos fogfájdalomnál,** végül **hysteriára, búkórra és huzamos hányásra hajlamnál** stb. a legjobb sikerrel alkalmaztattak, s a legtartósb gyógyhatást eredményezték. — Az ez értelembeni igen is kiterjedt levelezés számos bizonyitványt tartalmaz oly betegek részéről, kik miután nálok minden, gyakran allopathikus és hydropathikus gyógymód eredménytelenül kimerittetett, ez egyszerü háziszerhez folyamodtak, és ebben rongált egészségöknek helyreállitására oly soká eredménytelenül keresett gyógyszert meglelék. — Ez elismerőiratok szerzői között a társadalomnak csaknem minden osztályai, u. m. munkások, tanitók, kereskedők, iparosok, müvészek, mezei gazdák tanárok és hivatalnokok, sőt gyógyszerészek és orvosok, valamint mindkét nembeli oly egyének is képviselvék, kiknek ezelőtt még a leghirhedtebb gyógyforrások sem okoztak legkisebb könnyebbülést, és kiknek egészségök csupán csak a Seidlitz-poroknak rendes használata által állittatott helyre.

Rakhelyek a következő városokban létezik:

PESTEN { **TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerész urnál, király-utcza 7-dik szám alatt. **UHL JÓZSEF** (ezelőtt **Steinbach**) ur kereskedésében, granátos-utczában.

BUDÁN: Stadtrucker.*

Aradon: Tones és Freyberger* és Probst J.*
B.-Gyarmaton: Milován.
Besterczebányán: Göllner Fr.*
Beszterczén: Szongot G.
Brassóban: Jekelius F.*
Csaczán: Bentsath J.
Csáktornyán: Karass.
Czegléden: Persay A. gy.
Debreczenben: Gölti F. és Borsos Fr.*
Dettán: Braumüller.
Eszéken: Letkitsch Illés, Thürner J. S. fia.*
Egerben: Weszely J.
Esztergomban: Schalkház F.
Érsek-Ujváron: Fogd A.
Győrben: Kindermann J.* és Némethy P.
Gyöngyösön: Kocianovics.
Gyulán: Ferentzy A.
Hatzfelden: Schnur F. J.
Högyészen: Rausz J. özv.*
Illokon: Kempner L.
Kaposváron: Kohn Jak.*
Kassán: Novelly* és Hegedüs L.*
Kézsmárkon: Genersich A.
Kis-Várdán: Balkányi F.
Kolozsvárott: Wolff J.*, Binder C. H.* és Dr. Hintz G.
Komáromban: Belloni A.*
Köszegen: Strehle F. X. és Bründl J.*
Léván: Boleman E.
Losonczon: Geduly Alb.
Lugoson: Schieszler A.
Magyar-Óváron: Antoni.
Maros-Vásárhelyen: Bucher M. és Jeney K.
Miskolczon: Ujváry F. és Spuller J. A.
Mitrowitzon: Kerstonosics A.
Móórott: Begna Adolf.*
Munkácson: Gottier L. és Köstenbaum N.
Nagybányán: Haracsek J.
Nagyváradon: Jánky A.*
N.-Becskereken: Weisz Hermann és Deutsch testvérek.
N.-Kanizsán: Lowák Károly, Rosenberg Fr.*, Belus, Rosenberg és Welisch és Fesselhofer.
N.-Károlyban: Schöberl C.
N.-Szebenben: Müller C.
N.-Szombatban: Stanzel H.
Nyitrán: Otto Gusztáv.
Pápán: ifj. Tscheppen J.
Pancsován: Graff W. H. és Kresadinatz.*
Pécsett: Sipőcz F. és Spitzer Sándor.*
Péterváradon: Junginger.
Pozsonyban: Sóltz Rud., Pisztóry F. és Fischer J.
Rozsnyón: Posch J.
Rimaszombaton: Hamalliár.
Selmeczbányán: Dimak J.*
S.-A.-Ujhelyen: Deutsch J.
Segesvárott: Teutsch J. B.
Szabadkán: Brenner J.
Szegeden: Kovács A. és M., és Pfeifer S. és Társa.
Szegszárdon: Braszay Mih.*
Sz.-Fejérvárott: Legman A.
Szentesen: Krengl.
Szolnokon: Horanszky István.
Szombathelyen: Pillich Fr.*
Tatában: Szenth Antal.
Temesváron: Uhrmann H.
Trencsénben: Kulka J.*
Ujvidéken: Vidasy J. L.
Ungváron: Brujmann C. A. és Liszkay J.
Váczon: Hufnagel József.
Veszprémben: Ferenczy G.
Zentán: Wuits testvérek.
Zilahon: Harmáth S. E.
Zólyomban: Thomka L.
Zomborban: Weidinger.*

A *jegyzett firmáknál létezik még ezenkivül

a norvégiai Bergen városból való valódi Dorsch-májhalzsirolaj

raktára is. — Ára egy nagyobb üvegnek **1** ft. **80** kr., egy kisebbnek **1** ft. oszt. ért.

Az üvegcsék el vannak látva védmárkommal és kimeritő használati utasitással. — Ez az egyetlen faj, mely minden töltés előtt vegytanilag megvizsgáltatik és czinkupakkal elzárt üvegekben küldetik el. — Ezen legtisztább és leghatályosbb májhalzsir-faj a Dorschhalaknak leggondosabb egybegyüjtése és kiválogatása által van megnyerve, és egyátalában semmi vegytani kezelés alá nem vonatott, hanem a **bepecsételt üvegekben levő folyadék egészen épen és azon állapotban van, miként az közvetlenül a természet által nyujtatott.** — E valódi Dorsch-májhalzsirolaj Európának minden orvosi tekintélye által mint legjelesb gyógyszer **a mell- és tüdőbajokban, scrophulus és rachitis, köszvény és csúz, idült bőrkiütés, szemgyuladás, ideg-** és több más **bajokban** legsikeresebben alkalmaztatik.

881 (8—50) **MOLL A.,** gyógyszerész Bécsben, zum „Storch" Tuchlauben.

Kiadó-tulajdonos **Heckenast Gusztáv.** — Nyomatott saját nyomdájában Pesten 1870 (egyetem-utcza 4-dik szám alatt).

44-ik szám. Tizenhetedik évfolyam.

Pest, október 30-án 1870.

Előfizetési föltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Félévre 5 ft.
Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft. — **Csupán Politikai Ujdonságok**: Egész évre 5 ft. — Fél évre 2 ft. 50 kr.

Hirdetési dijak, a **Vasárnapi Ujság** és **Politikai Ujdonságokat** illetőleg: Egy négyszer hasábzott petit sor, vagy annak helye, egyszeri igtatásnál 10 krajczárba; háromszor- vagy többszöri igtatásnál csak 7 krajczárba számittatik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad **Bécsben: Oppelik Alajos**, Wollzeile Nr. 22. és **Haasenstein és Vogler**, Wollzeile Nro. 9. — Bélyeg-dij, külön minden igtatás után 30 ujkrajczár.

Jacoby János.

A német nemzet bizonyára sok tekintetben tiszteletet érdemel. A tudomány iskolai fejlesztésében első helyen áll minden nemzet felett. Vérmérséklete felette szerencsés, mert csendes és szelid, s a nyugalmas müködésnek igen megfelelő. Családi élete erkölcsös és kedélyes, minélfogva szereti az otthont; szorgalmas és takarékos — tehát vagyonos; vallásos — tehát boldog. De van valami, miben mögötte áll az ó és uj világ valamennyi kulturnemzetének, van valami, a mit a német nép sejt, gyanit ugyan, de a minek még tiszta öntudatára nem jutott, s ez a — polgári és politikai szabadság.

„Ruhe ist die erste Bürgerspflicht!" e közmondás tökéletesen jellemzi a német „Landsmann" politikai hitágazatát. Szántogat, veteget, fizeti az adóját türelmesen, — aztán csinháljanak az urak oda fenn békét, vagy háborut, tetszésök szerint, vigyék el fiát s hagyják a csatatéren, egy könyüt törül ki szeméből: „Isten adta, a király vette el," s azzal belenyugszik a szomoru sorsba, s esze-ágába a világért se jut, hogy mikor az ő vagyonáról, az ő véréről van szó, ahhoz talán még neki is volna egy kis szava. Megszokta, hogy neki a politikában csak kötelessége legyen; a járom, melyet visel, nem felette nehéz, s igy azt hiszi, azzal született s jól találja magát alatta. Innen van a rendkivüli mérvü dynasztikus érzelem. A német nem istent és hazát, de istent és királyt emleget. Fejedelem és haza, az nála egyértelmü. S ez érzelem leghatározottabb vonásokban Poroszországban tünik elő, a hol a király és kormánya kitünő közigazgatással, gyors és pontos igazságszolgáltatással, a jóllét eszközeinek nagymérvü fejlesztésével igyekeznek kárpótolni azt, a mit az állampolgár politikai jogaiból elvontak.

Néha aztán előtünik egy-egy villámlélek, melyben az emberi méltóság teljes öntudatra jut, mely belátja, hogy az egyén szabad akarattal biró tényező, része az egésznek s mint ilyennek joga van az egésznek ügyeivel gondolni s azok intézésében közremüködni; a kik nem akarnak megelégedni egy gép kerekének szerepével, mely nap nap után egyaránt forog, csak kenjék. De e szellemek Németországban mindeddig csak egyes, elszigetelt tünemények maradtak, elveik nem birtak gyökeret verni a nép életében, spártvezérek lönek párt nélkül, a kikért nem keltek fel tömegek, ha kivégzék, elzárták, vagy számüzék őket.

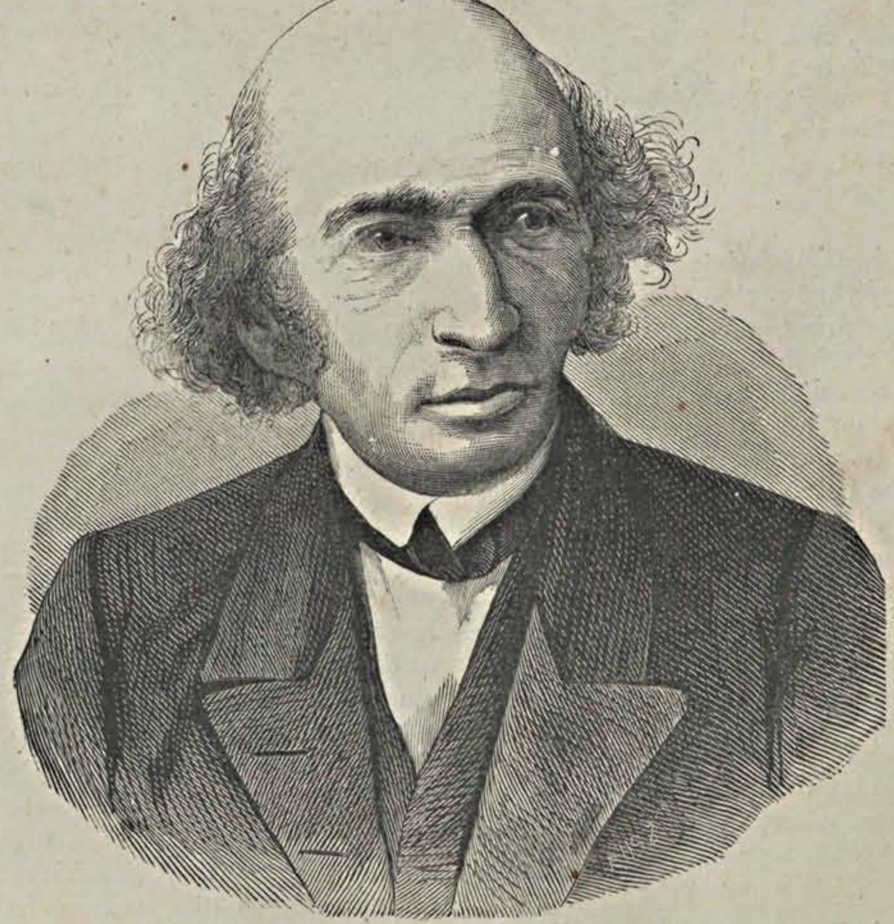

JACOBY JÁNOS.

E kivételes emberek egyike Jacoby János, a kit az utóbbi időben oly sokat emlegettek a hirlapok.

1805. máj. 1-én született Königsbergben, izraelita szülöktől. Atyja, köztiszteletben állott kereskedő, már zsenge korában gondos nevelésben részesité a rendkivüli szellemi tehetségekkel felruházott fiut, s tiz éves korában a collegium Fridericianumba adta, mely intézetből igen sok jeles embere került ki a német irodalomnak. Itt nyolcz évig tanult a legnagyobb szorgalommal, s mint rendkivül alapos előképzettséggel biró ifju a königsbergi Albertina nevü orvosi egyetembe iratta be magát. Itt a benne rejlő ösztönök, a kérlelhetlen igazságszeretet, a rajongó szabadságvágy a „Burschenschaftok"-ban, melyeknek lelke volt, s melyeknek rakonczátlan, vad, durva szellemét nemesebb, magasztosabb irányba tudta terelni, élénk tápot talált.

Jellemében a szilárdság a legnagyobb gyöngédséggel párosult, s egyik életirója találón jegyzi meg, hogy már ifju korában férfi volt s aggkorában is ifju maradt.

1828-ban kitünő sikerrel tette le az orvostudori szigorlatot Berlinben. Innen a Rajnához, később Heidelbergbe ment s aztán beutazván Európa egy részét, Varsón keresztül visszatért szülővárosába, mint gyakorló orvos.

Az 1830-ki juliusi forradalom hire Marienbadban találta; valami ellenállhatlan varázs-erővel ragadta el szellemét oly irányban, melytől el nem tántorodott az életben többé soha. E pillanattól kezdve elhatározá, hogy nemcsak tisztelője lesz a legmagasabb politikai igazságnak, hanem küzdeni is fog azért.

E közben kiütött a lengyel forradalom. A határszélt porosz szuronyok harczvonala őrizte; a vérdráma rémségeihez járult a cholera is, mely ijesztő mérvet öltött, ugy hogy a lengyel határszéltől mindenki eltakarodott a ki tehette, még a königsbergi orvosok is. Jacoby oda ment a gyilkos dögvész kellő közepébe, Augustowoba, a hol a ragály a legiszonytatóbb mérvben dühöngött. Ne-

hány hó mulva mint első orvos tért vissza s tudományos tapasztalatait egy mély tudománynyal irt emlékiratban tette le.

1833-ban megtámadta Streckfusz főkormányszéki tanácsost egy munkájáért, melyben ez azt vitatja, hogy a zsidóknak a jogegyenlőségre jogigényük nem lehet. A bölcsészet legmélyebb igazságaival, az erkölcsi jogérzet hatalmas szavával zuzta tönkre az obscurus, de hatalmas uraságot s ez irányban is megállapitá hirnevét.

1836-ban megjelent „A pedagogok és orvosok pöre," s kevéssel utóbb, a mivel legnagyobb feltünést okozott: „Négy kérdés, megfejtve egy keleti porosz által" czimü publicistai müve. Ebben éles tollal, határozottan követelte, hogy a porosz nemzetnek alkotmányt adjanak.

Az „isten kegyelméből való" királyság, mely minden jogtalanságát istentől állitólag nyert hatalmával takargatja: Poroszországban sem különb, mint másutt, s a bátor, szokatlan beszédért Jacobyt „felségárulás" miatt criminális pörbe fogták. A berlini bünfenyitőszék, daczára hatalmas védbeszédének, két és fél évi fogságra itélte. De a főtörvényszékben több szemérem volt s appellátában megsemmisité az itéletet.

De Jacobynak csakhamar uj kellemetlensége lett a gondviselés jogait bitorló hatalommal. „III. Frigyes Vilmos királyi szava" czimü müve, melyben figyelmezteti a kormányt, hogy az 1815-ben királyi becsületszóval igért alkotmányt nemzetének adja meg; továbbá „Poroszország 1845-ben", melyben arra inti a hatalom kezelöit, ne gyengitsék a népnek a kormányba vetett bizalmát az által, hogy a haladást hátráltató intézkedésekkel s egy minden szabad mozgást elnyomó bureaukracziával zsibbasztanak el benne minden érzéket az alkotmányos élet iránt; végre „A szólásszabadság korlátozása" czimü müve miatt uj pört kapott, de ujra fölmentetett.

1848-ban kiválóan tevékeny tagja volt a reform-pártnak, részt vett az elöparlamentben s beleválasztatott az ötvenes bizottságba, valaminthogy a máj. 22-én megnyilt porosz képviselőtestületbe is belépett. Ritkán, csak felette fontos alkalmakkor vette igénybe a szószéket, de azért a baloldalnak mégis egyik legkiválóbb tagja volt. Ellenfelei szemére hányták, hogy inkább a demokrata elvek életbeléptetését viseli szivén, mint az alkotmányos életet.

Ez évben történt, hogy egy bizottság küldetett a királyhoz, mely arra kérje, hogy az épen akkor kinevezett, reakczionárius, Brandenburg-Manteuffel-féle miniszterium helyett más, szabadelvübb, a nép bizalmát nagyobb mérvben biró miniszteriumot nevezzen ki. A király haragosan fogadta a deputácziót s a szónok beszéde közepén boszusan hátat fordított neki s el akarta hagyni a termet. Akkor mondá Jacoby ama emlékezetes, egész Európában visszhangoztatott szavakat, keserün, de bátran: „Uram! az épen a szerencsétlensége a királyoknak, hogy sohasem akarják az igazságot hallani."

1849-ben ujra beválasztatott a porosz második kamarába. Innen a Majna melletti Frankfurtba ment, mint képviselő az ott összegyült német birodalmi gyülésbe, részt vett a csonka parlamentben s itteni szabadelvü működéséért Genfben kényszerült menekülést keresni.

Otthon az alatt ujra felségsértési pör tétetett ellene folyamatba. Jacoby nem törődve az őt fenyegető veszélylyel, barátai lebeszélésével, egy tiszta öntudattal biró apostol hősi bátorságával megjelent a königsbergi esküdtszék előtt. Határozott, merész védbeszéde hatott s az esküdtszék fölmenté őt, a hatalmas kormánykörök nem kis boszuságára, 1849. decz. 8-án.

Még ugyanazon hó folyamában képviselővé választotta Voesfeld város Westpháliában, de ő visszautasitá a megtiszteltetést s visszatért orvosi gyakorlatához és physiologiai tanulmányaihoz. Csak midőn a Manteuffel-miniszterium megbukott s Poroszország politikájában uj fordulat volt várható, 1858-ban lépett ujra a politikai küzdhomokra, egy merész, sokat koczkáztató kisérlettel. Megkisérlé ugyanis ujra szervezni s az alkotmányos élet küzdelmeiben tevékeny szerepre serkenteni a teljesen feloszlott poroszországi demokrata-pártot. Politikai hitvallását „A porosz demokraczia alapelvei" cz. iratban tette le. Ekkor Königsberg választá képviselőnek a második kamrába, de nem fogadta el e választást sem, és csak 1863-ban okt. végén, midőn a berlini második választó kerület képviselővé választá, lépett a törvényhozó testbe. Ez időtől fogva egyik vezértagja volt a porosz szabadelvü pártnak. Egy választóihoz tartott beszéde miatt, melyből azt akarták kiolvasni, hogy az adó-megtagadást jelölte az akkor fennforgó vi-zály egyedüli megoldásának, a kormány decz. 6-án megkereste a képviselőházat, engedné meg, hogy Jacoby ellen bünfenyitő pört indithasson. A képviselőház nem engedte megsérteni a képviselői immunitást, s a kormány csak az ülésszak befejezte után foghatta pörbe.

Jacoby János neve, mint olvasóink tudják, az ujabb időben ujra előtérbe került. A jelen háboruban oly váratlan, oly meglepő diadalok kisérték a német fegyvereket, hogy a porosz junker-párt már azt sem tudta, mit követeljen a majdan megkötendő béke árául a szerencsétlenül letiport Francziaországtól. Nem elégedtek meg azzal, hogy Francziaország olyan hadisarczot fizessen, a milyet még egy légyőzött állam sem fizetett soha, nem azzal, hogy a francziák leromboljanak minden várat, melyet a poroszok Németország biztonságát veszélyeztetőnek jelölnek ki, nem azzal, hogy a hajóhad felét Francziaország átengedje Poroszországnak, hogy tiz évig 200,000 embernél többet ne hihasson fegyver alá, olyan kártéritéssel szolgáljon Németországnak, a milyet csak kiván: nem! ők Francziaországnak még egy részét, Elzaszt és Lotharingiát is követelik.

Jacoby, ámbár szereti hazáját s testestől lelkestől német s ámbár Napoleon hadüzenését ő is jogtalannak tartja: erkölcsi érzetében mélyen felháborodva, választóihoz tartott beszédében e követelést jogtalannak, inopportunusnak s az emberi jogokkal ellenkezőnek bélyegezte. Nem abból indult ki, hogy a területi csonkitás által Francziaország becsületében és önérzetében lenne megsértve, nem is abból, hogy ily területi elszakitás uj háboru magvát rejtené méhében, mert Francziaország sohasem fogná elszivelni s meg nem nyugodnék soha tartományai elvételében, mig azokat ujra vissza nem szerezné: hanem tisztán az emberi méltóság s azon elv szempontjából, hogy az embert *önrendelkezési jogától* megfosztani nem szabad. Már pedig az elszakittatni szándékolt két tartomány Francziaországhoz *akar* tartozni, franczia *akar* lenni s német abból *önszántából* nem lesz soha. „Sine me de me" rendelkezni egyén felett a rabszolgaság, tartományok felett az országrablás, önkény és ököljog rendszerének inaugurálása volna.

Az „istenfélő" király kormánya nem hallgathatott szótlanul ily „istenkáromló" beszédet s Vogel von Falkenstein tábornok porkolábokat küldött a 65 éves aggastyán lakására s várfogságra hurczoltatta őt, a nélkül, hogy elitéltette volna, azon ürügy alatt, hogy a francziák ily beszédek után azt hihetnék, miszerint Németországban az ily elveknek pártja van s tovább is vonakodnának a tölök követelt engedményektől.

Egy ál-hypothesis alapján börtönbe hurczolták, s az ősz hazafi ott sinylett Lötzen várának börtönében, mig hazáját a diadalhirek, a „nemzeti dicsőség" mámoritó hatása kábitotta el.

Az által, hogy a letartóztatásnak alapjául elfogadható ok hiányában a sokat hányatott szabadságbajnokot kieresztették s a fellázadt közvélemény szavára hajolni végre is tanácsosnak látták: az elkövetett méltatlanságot meg nem történtté még a porosz mindenhatóság sem teheti, s bizony azt a foltot a dicsőség semmi verőfénye a „Siegeskranzból" el nem oszlatja. *T—s K.*

Népdalok.

I.

Fehértó-nak tiszta vize befagyott,
A szeretőm hűtlenné lett, elhagyott;
A tó vize kienged majd tavaszkor,
Oh de én meg sirban leszek már akkor.

A mély sirban milyen jó lesz pihenni,
A bánatot nem lehet ott érezni.
Az életnél jobb annak a temető,
A ki — mint én, oly igazi szerető!

II.

Aranyhegyi csaplárosné leánya —
Kék szemének beh fényes a sugára!
Istenem, mily boldog vagyok, ha látom
A legszebb lányt a kunsági határon.

Szép ő maga, szép a neve: Ilonka, —
Hej de nevét olyan pirulva mondja.
Ne pirulj el szép Ilonkám, gerliczém,
Hisz' elveszlek a farsangon, el biz' én.

Szegény vagyok, egy pár birkám az egész,
Nyájam között a többivel legelész.
Ötven forint bérem egy esztendőre —
Elég lesz az neked selyemkendőre.

III.

Kiskunsági hármas határ közelén
Áll egy kis ház, gólyafészek tetején, —
Itt száll reánk édes anyám áldása,
Hogy a fiát veled boldognak lássa.

Hej virágom, az lesz ám a szép óra,
Ha a paphoz megyünk majd frigy-áldóra!

A Kiskunság délibábos mezején
Nem lesz olyan boldog pár, mint veled én!

Pásztor Ferencz.

A testi büntetések.

— Legouvé Ernőtől. —

Megengedtem tegnap fiamnak, hogy kis barátai közül egyet hivjon el reggelizni. Nőm, még most is gyengélkedve, tizennégy nap óta először ült velünk az asztalhoz: mindenikünk arczán látszott az öröm. De a lakoma vége nem felelt meg a kezdetének.

Minden gyermekben, még a legjobbakban is, van egy adag különös roszaság. Azon nem csodálkozom, hogy önzők s hogy terhökre esik, söt néha konokul megtagadják az osztozást abban, a mi sajátjok, hisz ez az emberi lélek története s mi nagy emberek is igen gyakran csak annyiban különbözünk a gyermekektől, hogy mi elrejtjük indulatunkat, ők pedig látni engedik. Én azt vettem észre rajtok, vagy legalább fiamon, a ki pedig nem tartozik a roszabb gyermekek közé, hogy ha vesztesége van, vagy nélkülözni kell valamit, különös hajlama van a megvigasztalódásra, mihelyt azt látja, hogy valamelyik pajtása is osztozik sorsában. Ha kivánságát nem teljesitik, megszünik rá nézve szenvedés lenni, ha látja, hogy a másik sem kapta meg, a mit ő kért.

Tegnap reggelizés után az anyja egy szilvát megtagadott töle. Boszankodva e megtagadásért, mondom boszankodva, mert inkább önérzete volt a játékban, mint falánksága, pajtása felé fordult, s azt mondta: „Te sem kapsz többet!" Erre a másik gyermek rögtön kiáltja: „Nekem kell!" Attól tartva, hogy a gyermeknek megárt, ha több gyümölcsöt adunk, töle is megtagadtuk; az én fiam diadalmaskodott. „Te sem kapsz többet! Te sem kapsz többet!" folytonosan ezt ismételte kis barátjának, s az sem szünt meg kiáltani: „Nekem kell! nekem kell!" s könyeit vegyité kiáltásaihoz. Könyei fiamat nevetésre ingerelték. A fiam nevetése a másiknak a sirását megkettőzteti. Móriczot el akarom hallgattatni; nem hallgat reám; söt inkább, a gyermekek machiavelli-i modora szerint, előbb hallgatott s aztán fogai közt egész halkan folytatta ingerlő nótáját: „Te sem kapsz többet!" Felingerelve megátalkodottsága által, szivemig sértve, a miről azt hittem, hogy roszaság és kegyetlenség benne, hozzá futottam s felemeltem kezem az ütésre. De rögtön, anyja is felállott s reszkető hangon mondta: „Megtiltom, hogy kicsinyemhez hozzá nyulj!" E szó, „megtiltom!" e vadállati kiáltás: „a kicsinyemhez!" ez az állatiasságra való erős visszatérés megállitotta haragomat. A lábbadozó beteg, halványan szenvedéseitől és boszuságától, megfogta fia kezét és elvezette. A másik gyermek is követte őket, reám s nőmre azon bámuló s félénk tekintetet vetve, mely kifejezés a gyermekek szemének sajátja, mihelyt olyan jeleneteket látnak, a mit csak félig értenek meg. Szobámba tértem, izgatottan, nyugtalanul, s főleg sértve, azon hatalmas tilalom által.

Tiz percz mulva kopogtattak ajtómon. Nőm volt.

— Kedvesem, — mondá — magyarázattal tartozom neked, vagy talán mentséggel, a részemről történt szokatlan indulatoskodás miatt, — tevé hozzá azon félmosolylyal, mely a betegek sajátja.

— Az igaz, — válaszolám, magamat a mennyire lehete, visszatartva, — azt hiszem, sokkal helyesebben tetted volna, ha az idegen gyermek és fiad előtt nem mondod nekem, hogy „megtiltom!" Tudod, hogy nem vagyok zsarnok; a zsarnok férjek nekem nem tetszenek, de van egy dolog, a mi sokkal végzetszerübb a háztartásokban, mint a férj zsarnoksága és ez — lealáztatása. Szokásaink olyanok, hogy ha a férj azt mondja nejének: „parancsolom", a nő ez által semmit sem veszit méltóságából; vegyük lemondás vagy szivélyességnek, engedelmessége mindenki szeme előtt ugy tünik fel, mint a józan ész cselekvénye, vagy mint megható gyöngédség. Keresztyéni hite is azt parancsolja hogy engedelmeskedjék. De az a férj, a kinek neje azt mondja, hogy „én ezt neked megtiltom", az a férj nevetséges. S ha e szavaknak még tanujai is vannak, azoknak a becsülésében nagyon leszáll; s bármily nagy lett volna is fiam elleni felindulásom, ez egy szóval többet ártottál, mint én tettem volna a büntetés által. Hibáztál.

— Tudom, — válaszolá szeliden, — épen azért jövök engedelmet kérni. Mentségül felhozhatnám, egész bensőnknek a kiáltását, azt az ellenállhatatlan, ösztönszerü érzést, vagy ha akarod, állatias indulatot, mely gyermekeink szenvedését nem engedi türnünk. Azt mondják, hogy a tyukok is megverekednek a ragadozó madarakkal, hogy kicsinyöket védelmezzék, hogy akarod hát, hogy mi a miénket ne védelmezzük? De őszintébb leszek. Ha csak anyai ösztönöm beszélt volna, iránt a való tiszteletből elhallgattatom, de egy más, sokkal hatalmasabb ok ragadt el.

— Hatalmasabb?

— Igen! egy emlék! Ma kötelességem neked megmondani, a mit eddig az egész világ előtt rejtettem s a mit enmagam előtt is szeretnék elrejteni.

— Mi lehet az?

— Atyám az erőszakoskodásig indulatos volt. Egyszer tizennégy éves koromban düh rohamában arczul csapott!

E szavakat mondva, nagyon elhalványult s pár pillanatig megállott, mintha nem tudná bevégezni. Aztán erőt vett magán, s halk hangon folytatá:

— Most már harmincz éves vagyok s még sem felejtettem el. Atyám meghalt, és én nem bocsátottam meg neki . . .

Hitetlenül ráztam fejemet.

— Ismétlem neked, — folytatá, — hogy nem bocsátottam meg. E percztől fogva megeskündtem, hogy gyermekeimre senki sem emeli fel kezét.

— Jegyezd meg, — válaszoltam, — hogy te tizennégy éves, és nő voltál, de ez a gyermek alig van tiz éves.

— Egy borzasztó választ adhatnék reá, — mondá elfogódott hangon, — de nem akarom, s nem is tehetem! Engedd megjegyeznem, hogy nem tudjuk, melyik időszakban ébred fel a büszkeség, a helyes irányu lelkekben, s a sérelem érzése hol kezdődik, s mily mélyen hat. Nemde barátom, nekünk szüléknek minden esetre kötelességünk, hogy ezen érzelmet gyermekeinkben felébreszszük, nem pedig elzsibbaszszuk.

— Az apai fenyiték, ily gyermekre, nem sérelem, — válaszolám, élénk nyugtalansággal; — atyáinkban sem volt kevesebb büszkeség, mint bennünk, ők is kaptak és adtak verést, és nem voltak sem megszégyenülve, sem lealázva.

— Az csak annyit bizonyit — folytatá oly komoly és szilárd hangon, mely rendesen nem természete — hogy e dologban is, mint sok más egyebekben, az idők megváltoztak. A mi hajdan nem volt szégyenitő, az most az, a mi hajdan nem volt vérlázitó, az most az! Töled tanultam, hogy a mostani kor egyik erénye az *ember* iránti tisztelet!

— Az ember iránt igen! de nem egy tiz esztendös gyerkőcz iránt.

— Mit csinálnál akkor, ha fiad iskolába járna, s a tanitója ütné?

— Az iskolába szaladnék, s elhoznám fiamat, de előbb a tanitót jól megszidnám.

— Miért? — mert a fiadat megverte? Hiszen saját magad is meg akartad verni.

— A fiam az enyém, nem az övé! nekem van jogom megverni, de neki nincs.

— Miért nem ruházod rá ezt a jogot, ha annak használata a nevelésben oly jónak bizonyult?

— Kedvesem! hagyjuk az apró gunyolódásokat s beszéljünk gyakorlati dolgokat. Egy könnyü apai fenyiték, a maga idejében alkalmazva, oly rövid igazságszolgáltatás, mely sok időt megkimél, s az a nagy előnye van, hogy egy pillanat alatt használ.

— De — folytatá indulattal — a javitás eszméje, a haraggal ritkán, vagy szinte soha sem fér össze! Lássuk! legyünk őszinték! Midőn ezelőtt egy hóval te, te saját magad, emelted kezedet a fiadra, gondoltál-e arra, hogy megjavitod? Nem! türelmetlenségednek engedtél! Mit csináltál volna akkor, ha nem tartóztatlak fel, s durva ütésedre kihivólag felel, a mit egy korabeli gyermektől már hallottam: „hogy ez nekem nem fáj!" Még erősebben ütötted volna, vagy elismered legyőzetésedet! . . . Hidd meg, hogy az az apa, ki gyermekét üti, nem biró, a ki büntet, hanem haragvó ember, a ki boszut áll! Nem gondol arra, hogy fia hibáját megbüntesse, saját haragjának tesz eleget.

Ingerelve beszéde által s azon érzéstől boszantva, hogy nőmnek igaza van, válaszolni akartam: — Hiába akarsz engemet meggyőzni, — folytatá az indulat növekedő erejével, mely nem tudom melyik rejtett forrásból látszott előtörni; — én nem gondolkoztam e tárgyról, mint te, de egy mély és bensö érzés, többet tanitott e szomoru tárgyban, mint a szobai hosszas tanulás tehetné! Hogyan! törvény van, mely megtiltja az állatok verését! s ott, a hol a kutyát nem szabad ütni, megengedhetik-e, hogy a gyermeket üssék! — Oh! várj, csak várj, — kiálta végre s régidőtől gyüjtött és rejtegetett titkos fájdalmát ki engedte törni. — E szó nekem nagyon fáj! Kiragadja belölem titkomat! . . . Mindent meg kell mondanom, miután látom, hogy nem győződöl meg, ha csak mindent meg nem mondok! —

Megállott, mintegy legyözve felindulása által; s aztán nemsokára erőt vett magán s reszkető hangon, melyet csillapitani igyekezett, folytatá:

— Két fivérem volt. Ha az apám haragja irányomban kivételes, de testvéreimmel szemben rendszer volt. Véralkatánál fogva is indulatos ember levén, fiai iránt, elvből is kemény volt. Azon ürügy alatt, hogy a fiukat komolyan kell nevelni, ő az övéit kegyetlenül nevelte. Mi lett a következés? Kisebbik testvérem tizenkét éves korában halt meg, mellbajban, a bonni fördőben. Tudod-e, mi volt akaratának utolsó nyilvánitása és utolsó szava? Megtagadása annak, hogy apámat lássa! Midőn megérkezését megtudta, azt kiáltotta: „Ne jöjjön be! ne jöjjön be! nagyon sokat kinzott! Nyugodtan akarok meghalni! be ne jöjjön!"

Nem tudtam visszatartani a borzadály jelét.

— Várj csak! várj! — folytatá nőm lázas erélylyel, — még nem mondtam el mindent! Te ismered a második testvéremet, a ki tengerésztiszt. Egyszer, tizennyolcz éves korában, halványan, magán kivül lépett a szobánkba. „Anyám," mondá a szegény elrémült asszonynak, „anyám, atyám megvert! Menj mondd meg neki, hogy örizkedjék az ismétléstől, mert ha még egyszer megüt, én is visszaadom!"

— Ezt mondta! — kiáltottam.

— Nem tette volna meg; de képzelheted, hogy anyámmal együtt, mily aggodalmak és félelmek közt éltünk! Ez az, a mi az ugynevezett apai javitás iránt iszonnyal töltött el! Oh! hidd el barátom! gyermeki, testvéri és anyai szivemnek hidd el, hogy az emberi teremtéseket nem igy kell nevelni! Ha a gyermeket haragból ütöd, minden hatalmadat elveszited felette, a lelkek felett csak nyugodtsággal lehet uralkodni. Ha elvből ütöd, a nyers erő használata meggyengiti, vagy megsemmisiti a rábeszélő tehetség, az okoskodás, söt a nevelés hatását is. Olyan gyermekre, a kit a veréshez szoktatnak, semmi sem hat többé, csak a verés.

E szavak után, nőm ujra elhallgatott. de most már kimerülve dölt székére. Megijedve, és sajnálkozva futottam hozzá.

— Nincs semmi baj! semmi baj! — mondá mosolyogva, — csak hogy egy lábbadozó betegnek ez rosz rendszer, s ha orvosom tudná, ékesszólásomért megszidna. De ha téged meggyöztelek, ha szenvedéssel kellene is megfizetnem, nem sajnálnám!

Minden álszégyen nélkül azt válaszoltam neki:

*

— Köszönöm és bocsánat! Rosz példát adtam neked, s te egy hasznos leczkével válaszoltál; nem vész kárba. Gyermekünket meg fogom becsülni.

II.

E jelenet óta nehány hónap mult el.... Gondolkoztam, figyeltem és kérdezősködtem; s minden nap erösebben meggyözödtem arról, hogy nőmnek igaza volt. Az érzemények kérdésében a nőknek oly ügyességök s mély belátásuk, oly finom tapintatuk és logikájuk van, mely a mi módszeres és nehézkes okoskodásunknak igen sokszor felette áll.

Semmi sem ad az ellentétes véleményekre több okot, mint a testi büntetések kérdése.

Az egyik azt mondja: A gyermekeket már nem verik többé. A másik azt: Szükséges öket ütni, csakhogy nagyon mérsékelve s a fenyiték czime alatt.

Kettős tévely.

Az alsóbb osztályt nem is emlitve, hol a szülék haragja s durvasága a gyermekeket gyakran áldozattá s az apákat hóhérrá változtatja: a gyermekeket a nevelö-intézetben is gyakran verik még, de a családkörben még leggyakrabban.

A gyermekkel való együttélés, a háznál együtt lakásuk, az asztalnál való jelenlétük, szabálytalan elevenségök, a kényeztetések, melyeknek tárgyai, a szülék folytonos beleavatkozása tanulásukba ugy, mint mulatságaikba, minden pillanatban összezördülést és ingerültséget idéz elő, mely ütlegekben nyilvánul, vagy ha jobban tetszik: legyintésekben.

Az apa a reggelihez jö. Rosz kedvü, mert egy adósa, a ki fizetést igért, nem tartotta meg a szavát; vagy mert valamelyik vállalatában megbukott. Ha a gyermek ebben a perczben valami szeleburdiságot csinál, egy csészét tör el, vagy anyjának illetlenül felel. Az apa türelmetlenül felall, s megveri. Az adósért, a ki nem fizetett, a gyermek fizet meg.

Az anya leczkét ad a fiának. Vegyük föl például, hogy zeneleczkét; (semmi sem ingerli ugy az idegeket, mint a zenetanitás). A gyermek szórakozott, vagy az anyának van valami kellemetlensége. A báli öltözék nem érkezett meg, vagy a varróné árjegyzéke férje szemrehányását vonta magára! A gyermek egy rosz hangot ad... Jaj ujjainak! Láttam anyákat, kik tiszteletreméltó buzgalommal folytatták tanitói szerepöket, a kik gyermekök hanyagsága miatt türelmetlenségből, vagy haladása iránti szenvedélyes kivánságból odavitték a dolgot, hogy gyermeköket nemcsak kézzel, hanem vonalzóval is ütötték. Képzeljünk indulatos szülöket; a büntetések a gyermekre nézve veszélyesek is lehetnek; a harag az ütéseket nem nézi meg. S végre, legyenek bár csekélyek, vagy súlyosabbak, a verés mindig hiba, mert az apát gyermeke szeme elött megkisebbiti.

A mi az apai fenyiték elvét illeti, az oly nyugodtságot, oly igazságosságot, és oly önmérsékletet igényel, a melyre önmagán

A franczia katonaság kivonulása Strassburgból.

Bajor vadászok harcza a turkökkal a weiszenburgi csatában. (Aug. 4.)

kivül egy apa sem itél mást képesnek, pedig ő legképtelenebb reá, mert az egész világnál érdekeltebb. Különben egy szó az egész kérdést keresztül vágja. Nem a mi időnkbe való. Azon durva időszak maradványa, midőn a katonákat kardlapozással vezették, a tengerészeket font kötéllel, a gyermekeket vesszővel, a cselédeket bottal, a parasztokat lábrugással s néha a nőket is lovagkorbácscsal! Nem olvassuk-e Saint-Simonban, hogy a bölcs Montansier ugy megverte a XIV. Lajos fiát, a kegyes Bossvet előtt, hogy az ütéstől megkékült s feldagadt kis ujjai közül kihullott a toll? Vessük el mind, a mi ez utálatos elvekhez hasonlit! Inkább lealázza azt a ki, mint azt, a kire alkalmazza. Más levegőt szívunk! Más világban élünk! s épen ugy nem akarunk a gyermekek felett rémület által uralkodni, mint az emberek felett! Azt hozhatjuk fel, hogy vannak oly megromlott természetek, hogy csak a félelem által fékezhetők. A levantai sziget borzasztó felgyujtását lobbanthatják szemünkre. A válasz könnyü. Ugyanazon időben, midőn e kis nyomorultak megrémitették századunkat hallatlan gonoszságuk által: más gyermekek, oly fiatalon mint ők, elitéltek, mint ők, javitó-intézetlakosai, mint ők, nemcsak a maguk hibájokat váltották meg, hanem társaik bünét is, midőn egy átalános csapásban mint megmentők s áldozatok jelentek meg. Három hóval ezelőtt, Tourainban, az áradás pusztitásai között, kik tettek arra legtöbbet, hogy Tours városát megmentsék? A mettray-i kis telep. A gát, mely a várost védelmezte, két mérföldnyi távolságra veszélyben volt; az ottan körül lakó parasztokat az ijedtség mind elüzte; senki sem volt a hely szinén, csak egy mérnök, egy táborkari tiszt s nehány munkás. A mettray-i kis gyarmat oda szaladt! Tizenkét óráig, éjjel, a fáklyák világánál, a zápor eső alatt, a folyó hatalma ellen a munka erejével küzdöttek s kiérdemelték, hogy Tours városa épen mint 1856-ban arany érdemjelt adjon nekik, ezen körirattal: „A hálás Tours városa a mettray-i gyarmatosoknak.“

De ez nem elég! Nálok az önfeláldozás nem véletlenség, hanem megszokás. Három mérföldnyi területen ha égés van, kik az első oltók a kik megjelennek? A mettray-i kis gyarmatosok! Ha ragályos betegség tör ki, kik az első betegápolók? A mettray-i kis gyarmatosok! E kis tolvajokat hősökké miként változtatták? Valjon testi büntetésekkel e? Nem! a munka és a becsület által! Harmincz év óta, a Mettrayban letartóztatottak, egyetlenegy ütést sem kaptak! Az egyedüli büntetés a bezárás; de nem, csalódom! van egy másik is: a hibásokat nem engedik tüzoltásra menni.

Midőn e gyarmat alapitója, e szülőiktől elhagyott, neveletlen, vallástalan, tekergő s tolvaj gyermekcsoportot ily móddal tudja kormányozni s fékezni, ekkor mondják azt, hogy nekünk, — kik gyermekeinkre mind azon eszközökkel hathatunk, melyeket a szeretet és az éberség adhatnak, — hogy kormányozhassuk őket, anyagi erőre van szükségünk! . . . Ilyen elv ellen, egész szivem fellázad . . . Nem! ha méltó akarsz arra lenni, hogy emberi lényeket nevelj, nem kell a testet büntetni, hogy a lelket kormányozhasd: hanem a lélekre hass, hogy a test felett uralkodjál. A szellemet fel kell emelni, nem lenyügözni: erkölcsi büntetéseket kell kitalálni, hogy még a büntetéssel is nemesitsünk! Főleg arra kell mindig megemlékezni, hogy a tizenkilenczedik század első elve az: „Minden emberben becsüld meg a lelket, s hogy megtanulja önmagát tisztelni — tiszteld őt előbb te!“

(Francziából.) *A—a.*

Strassburg kapitulácziója.

Mult számunkban Strassburg ostromának leirásánál emlitettük volt, hogy a vár vitéz parancsnoka, Uhrich tábornok, nem akarta kitenni az ugy is végtelen sokat szenvedett szerencsétlen várost egy átalános roham veszélyeinek — ok nélkül. Mert már akkor, fájdalom! csakugyan ok nélkül való lett volna minden erőlködés. A város maga és a védmüvek annyira össze voltak rombolva, hogy a további védelem még nagyobb pusztulást igen, de eredményt semmiesetre sem biztositott volna. S mégis akadnak, a kik nem átallották Strassburg derék parancsnokának hazafiságát kétségbe vonni és az ősz bajnokot árulással vádolni. E vádakra Uhrich tábornok f. hó 19-én felelt egy levélben, melyet egyik rokonához intézett, s melyet az egy marseillei lapban tett közzé. A levél eleven szinekkel rajzolja Strassburg akkori szomoru helyzetét s teljes világot vet e fontos következményü kapituláczió körülményeire és történetére. Igy szól:

Basel, okt. 19. Kedves rokon! F. hó 4-iki levele, fájdalom, csak tegnap este érkezett hozzám, Régóta tudtam, hogy a Capitolium nincs messze a tarpejii sziklától; most azonban saját magamon tapasztalom. Ha azzal vádolnának, hogy nem voltam helyemen, hogy tapasztalatlan voltam, érteném; de az árulás vádja, ez gyalázatos! — Árulás, és ki ellen? A köztársaság s a honvédelmi kormány ellen? Hisz én valék, a ki Strassburgban elismerést szereztem mindkettő számára.

Árulásról inkább lehetne szó, ha a vár föladása az ostrom kezdetén történt volna; de két havi ostrom után, akkor, midőn a város leégett s romokká lett, midőn a lakosok megölettek, a helyőrség megtizedeltetett, miként történhetett volna árulás?

A Strassburgba vezető ut mindenki számára nyitva van; tessék fölmenni, s a szétdult czitadellát, szétlőtt sánczait, megsemmisitetett tüzérségét, tarthatlan előmüveit s két rését a bástyákban megtekinteni; álljon meg valaki emlékképületeinek és házainak romjai előtt s gondolja el, minő vas-, ólom és tűzesőnek kellet elárasztani az egész katonai területet; vizsgálja meg valaki e hatalmas, eddig még nem ismert lövegeket, melyek 200 ágyuból hajittattak ránk, s távol azon gondolattól, hogy Strassburg átadása korán történt, csodálkoznia kell, hogy az ellenállás ily hosszan tartott, hogy 38 napon és 38 éjen át lehetséges volt kitartani egy ilyen, eddig még soha sem látott iszonyu bombáztatást.

A helyzet még roszabb lett, midőn a czitadella fegyvertárában 35,000 gránát-gyutacs elégett, a mi semmi által sem volt pótolható. Mindazonáltal tarthattuk volna magunkat, mig a vár magva érintetlen maradt, de az utolsó napokban az ellenség közeledési munkálatait nagyon meggyorsitá, védmüveket állitott elő, melyek a rohamra rendelt csapatokat voltak fedendők, két rést lőtt, melyek egyike a 12-ik számu bástyán megmászható volt, mig a másik a 11-ik számu bástyán két órai tüzelés alatt azzá válhatott volna. Lehetetlen volt a rohamnak ellenállnunk. A sánczok és összes bemenetek össze voltak rombolva a tulerős ellenséges tűzérség által, s ezért nem is voltak azok többé tarthatók a védelmezők által.

Ki kellett volna-e nekünk — vagy nekem — a szerencsétlen Strassburg városát, mely ugy is annyit szenvedett, még egy roham rémületének is tenni, miután eredményteljes védelemre reményünk sem lehetett? Védelmi tanácsom másképp gondolkozott, és a mi az erélyt illeti, az megtámadhatlan. Megkérdeztetvén általam, hosszabb tanácskozás után egyhangulag kijelenté:

1) hogy mi a rohamot, csak némi kilátással is az eredményre, nem fogadhatjuk el;

2) hogy a föladás pillanata elérkezett.

A többi ebből következett. Igen, én hangosan nyilvánitom, hogy a katonai becsület meg van mentve.

Nagyszáju, vagy az első benyomástól félrevezetett emberekkel szemben nyugodtan maradok és elvárom, mig az igazság önként napfényre jő; de az „árulás“ szó mégis kötelességemmé tette, hogy ez ellen egy becsületes és tiszta lelkiismeret egész erélyével tiltakozzam. Én 52 évi katonai pályámat bocsátom alá a legrészletesebb vizsgálatnak, oly pályát, melyet a roszakaratu vagy roszul értesült emberek beszéde be nem szennyezhet soha.

Beszélhetnék azon hanyagságról, melylyel Strassburg városát kezelték. Helyőrség, elegendő tüzérség és mérnöki osztály nélkül állott; még sok igazat mondhatnék el, de mindezt azon személyes védelem idejére hagyom, melyhez ragaszkodni akarok.

Tegyen, kedves rokon, a mit tetszik e hosszu levéllel. Ha valamit kivánnom lehet, csak annyiból áll, hogy azt lehetőleg terjeszsze.

Fogadja köszönetemet azon őszinteségért, melylyel a rovásomra terjesztett hireket tudomásomra hozta. Elismerem a jóakaratot, mely vezérelte. Még egyszer köszönet! Fogadja stb. — *Uhrich.*

A kapituláczió után az első német csapatok, a porosz rendes gyalogság 30-ik ezrede, a Porte Blanche, másképen Porte Nationale-on (Fehér- vagy Nemzeti kapu), a város nyugoti oldalán mentek be Srassburgba. A bevonulás mult hó 28-án, szerdán reggel fél tizenkét órakor történt, mig a kapukat már 8 órakor német katonák vették őrizet alá. A poroszok zeneszóval, dobpergés között és lobogó zászlók alatt vonultak be a városba. A franczia csapatok, — rendes katonák, tengerészek, vámőrök és mozgó nemzetőrök, öszszesen mintegy 17,000 ember — 11 órakor vonultak ki a városból, élükön Uhrich tábornokkal, Excelmans admirállal, de Barral dandárnokkal s más főbb tisztekkel. Werder tábornok és tisztikara némi csekély szertartással fogadá őket a Porte Nationale és Porte de Saverne közelében elterülő glacis előtt, hol a diszbe öltözött német hadsereg két sorfalat képezett. Nehány franczia tiszt, hazafiui elkeseredésében, a németek szemeláttára törte ketté kardját; példájokat igen sok közember is követé, összetörvén vagy rontván szuronyát és puskáját, vagy pedig a vár vizzel telt árkaiba dobván azokat. A kapituláczió föltételei között az is ki volt kötve, hogy a francziák fegyveresen vonalhatnak ki a városból s fegyvereiket csak a falakon kivül tartoznak lerakni — ez uton igyekezvén megmenteni, már ugy a hogy lehetett, a „katonai becsületet.“ A hadi foglyokat még az nap délután katonai fedezet alatt Badenbe, a rastadti erősségbe szállitották.

Igy végződött Strassburgnak 38 napon és 38 éjen át ritka hősiességgel tartott védelmezése! A németek pedig, csupán ragaszkodásból, ugy összebombázták a szerencsétlen várost, hogy „Elzásznak és a Rajna-völgynek ragyogó drága gyöngye“ helyett szánalmat gerjesztő romhalom jutott kezeik közé. *S. L.*

Csatakép.

E csata-képet látva, alig hiszünk szemeinknek, melyek azt olvassák aláirásából, hogy e rettentő jelenet, hol ember ember ellen küzd s mell mellnek feszül — a jelen háboruból való. Hogyan! hisz mindig azt mondják, hogy a harcz természete egészen megváltozott; nem az erő és testi vitézség, hanem a messze ható lövegeket irányzó tudomány győz ma; nem a neki bőszült tigrisi szenvedély harczol a vivókban, hanem hideg vérrel, nagy távolból, hajszálnyira pontos kiszámitással veti romboló golyóit a tüzérség, vagy ad iszonyu sortüzet hátultöltőiből a begyakorlott s csaknem gépekké tökélyesült gyalogság.

Igaz; a hadviselés legfőbb jelleme ma már, nagyban a strategián — a hadtestek mozdulatain és elhelyezésén, — s az egyes csatát illetőleg a tűzfegyverek tökélyén fordul meg. S ha valaki az előttünk álló képet a mai harczok átalános jellemképeül venné: csalódnék.

De a közvetlen összecsapások dulakodásai a mai harczokból sincsenek egészen kizárva. Ha a lövegek pusztitó erejének egyik fél sem enged, valamely fontos pontot ma is szuronynyal és karddal kell elfoglalni s lábat lábnak vetve, kart karnak feszitve vivni fölötte: melyiké legyen. S minél ritkábban kerül erre a sor, minél jobban el van már keseredve, neki bőszülve és feldühödve az ágyu- és puskatüz sikeretlen ostroma által a rohamra kényszerült ellenfél: annál öldöklőbb a csata, mely ilyenkor kifejlődik.

A ki egyszer ilyen rohamra indult, s a ki egyszer azt elfogadta, az nem léphet vissza s nem adhatja meg magát, utolsó emberig.

Nézd! nem emberek harczoltak itt már, hanem vadállatok. Ketreczéből kiszabadult tigris és leopárd nem lehetne vérengezőbb, se bőszebb, mint ezek. Szemben, vagy hátulról, védelmi állásban, vagy mással viaskodva találja s szurja le ellenét: most már mindegy; mindenik hős, vagy orgyilkos lehet, a hogy jő s a hogy alkalmasabb.

A porosz, illetőleg bajor sisakokat ismeritek, itt villognak, a jámbor németek neki dühödt s marczonára vált arczait köritve. A régi vad teutonok, a Herrmann katonái ismét, mintha század és ezred év nem telt volna azóta s a czivilizáczió

ismét csak a barátklastromok ábrándja volna. Semmivel sem jobbak, mint azok a turkók, kiket vadembereknek szidalmaznak, és a ragadozó állatok felett állóknak hirdetnek. Arczaikon, igaz, a vadság jellegét viselik; nem a szelid kaukázi faj, hanem afrikai törzs, a meghóditott Algier fiai. De vérengezésük elszánt bátorsággal párosul, s azon országért vívnak utolsó elkeseredésig, mely őket nemrég meghóditotta, de hazájokká válván, teljesitik iránta kötelességüket. A czivilizált barbár jó ellenfélre akadt e czivilizálatlan barbárokban. *—á—r—*

A hajdani görög rablók.

Miután e lap mult számában egy közlemény jelent meg a jelenlegi görög rablókról, azt hiszem, nem lesz érdektelen, ha az olvasót e rablók elődeivel, a „kleftek“-kel megismertetem, még pedig ugy, a mint azokról a jeles Mendelsohn-Bartholdy K. egy ujabban megjelent, fölötte érdekes könyvében emlékezik. Mendelsohn a kleftekről igy ir:

A közbiztonság Görögországban már több évtized óta nem kevésbbé áll rosz lábon, mint Róma és Nápoly vidékein, minek oka az ország hegyes voltában, a lakosság szellemi és erkölcsi hanyatlásában és főleg a politikai helyzetben keresendő. Hogy azonban igazságosak legyünk, ne feledjük, miszerint voltak évszázadok, melyekben a közbiztonságot veszélyeztető rablóknak, a klefteknek hivatását a politikai helyzet nemessé tette. A török uralom idejében ugyanis a „Klefturie“ természetes volt a hellen szabadságvágynak; mert e korban, midőn az egyént és annak tulajdonát a törvény nem védte már többé: a törvény elleni fölkelésben találták az emberek egyedüli védelmöket, — s a ki a szolgaságot megelégelte, a kinek keblében bátor sziv dobogott, az a hegyek közé sietett, s itt belőle a rabszolgából rabló ugyan, de mint ilyen, a szabadság lábbal tapodóinak félelmes ellensége lőn. — A jelenlegi és hajdani görög rablók közt ezenkivül más különbség is van, a mint olvasóink tapasztalni fogják, ha a régi klefteket röviden jellemezzük.

A hajdani kleft a törökre, valamint saját földijére, ki török járom alatt nyögött, gyülölettel, megvetéssel tekintett. Pusztaságok és sziklák voltak tanyái, a vadonban és farkaslakta hegyek közt inkább tartózkodott, mint a sikon, mert ott a török és rabszolga tanyáztak; s ha a török kormány fölszólitá a megadásra, azt felelte: „inkább lakom az erdők fenevadjával, mint a törökkel!“

A kleftek nevelése és képzése igen alanti fokon állt. Iskolai bölcseségük csakis azon régi balladák és csatadalok ismeretéig terjedt, melyekben elődeik vitézsége és győzelmei, pl. Skanderbég dicsőségteljes csatája a félhold ellen, Suli hősi ellentállása Ali pasával szemben, a görög szabadságharcz stb. dicsőittettek. Mennél kevesebb gondot forditottak szellemi, annál többet testi erejök és ügyességök kiképzésére. A tűz, melylyel a testgyakorlatot űzték, a régi Palästinára, Lakedemonra és Olympiára emlékeztetheté az embert. Ennélfogva nem csodálkozhatunk azon állitás fölött, miszerint a kleftek testi ügyessége a hihetetlennel volt határos; egyik hires főnökükről beszélik, hogy hét egymás mellett álló lovon keresztülugrott, s a futásban a legyorsabb lovast elhagyta, ha futott, a dal szerint „talpai fülét érinték.“ Szemeiknek biztossága fölülmulhatlan volt. Roszul készitett régi muskétájukkal, 200 lépésről egy faágon függő gyűrüt eltaláltak, sőt golyóik a sötétben is ritkán tévesztték el a czélt. Testi nélkülözések eltürésében a régi stoikusokat megszégyenithették volna. Három nap és három éjjel harczoltak Nikotsaras és társai a pravi-i hidnál, s ez idő alatt a hegyeket boritott hó volt egyedüli táplálékuk és italuk.

A kleftek harczolási módja lényegesen különbözik az európaiak taktikájától. Ha az ellenség közel nyomult hozzájuk, rendesen különböző irányban szétszóródtak, s mindegyik keresett magának egy rejtekhelyet, honnan a támadókra tüzelhetett. Ha többen együtt maradtak, akkor „tamburiát,“ félhold alaku kősánczot épitettek, mely mögött elrejtvén magukat, az ellenséget egészen váratlanul támadhaták meg. Az európai módon kiképzett katonák a klefteket e különös harczmódjukért gyávasággal csufolták, nem gondolván meg, hogy azok a jellemző harczmodort az ős korból örökölték. A hellen sem szerette magát soha haszontalanul föláldozni; örömest foglalt védő állást, a tér előnyeit fölhasználandó; csak ott, hol a kényszeritő körülmények választást nem hagytak számára, pl. Marathon, Thermopyle és Salamisnál, megvetve a halált, volt ő a támadó. A hellen heroizmus a klefteknél elnyomott parázs volt, mely aludt addig, mig valamely külső hatalom föl nem éleszté; de ha a dolgok élökre állittattak, ha elérkezett a tett órája, akkor megmutatták, hogy a halállal nevetve képesek daczolni.

A kleftek leginkább féltek a fogságtól, mert ha valaki közülök török fogságba esett, bizton számithatott arra, hogy kegyetlenül megcsonkittatik, s hogy még teteme sem lesz ment a szidalmaktól. Ezért gyakran lehetett hallani ajkaikról, ha bor mellett ültek, az áldomást: „Καλο μολύβι!“ — egy szivesen látott golyó! Inkább halál szégyen nélkül, mint szégyen halál nélkül, — ez volt jelszavuk, s egy sír a csatamezőn fő vágyuk és büszkeségük. Ha azonban a sors ugy akarta, hogy egy kleft török fogságba essék, könnyebb volt testét összetörni, mint eszméletétől csak egy perczre is megfosztani. A kleft-főnök Katsantonis, s fiatalabb testvére György árulás következtében halálos ellenségük, Ali pasa kezébe kerültek. Az itélet ugy szólt, hogy az elfogottaknak tagjai kalapácsütések által lassanként zuzassanak össze. Az öregebb testvér, ki a láz és himlő következtében el volt gyöngülve, a kinokat nem birta fájdalomnyilvánitás nélkül kiállni, s nehányszor halkan fölsóhajtott, midőn a nehéz vas tagjait érinté; erre György a bámulat és megvetés hangján igy szólt hozzá: „Hogyan, Katsantonis, te bőgsz, mint egy nőszemély? Jajgatásoddal bennünket becstelenitesz meg!“ Aztán magán Györgyön volt a sor, a ki egyetlen sohaj, a fájdalomnak minden jele nélkül tűrte az ütéseket, mig minden tagja csipejétől lábáig össze nem zuzatott.

Az ellenség kegyetlenségei a kleftek részéről hasonló kegyetlenséggel toroltattak vissza. Igen természetes, hogy férfiak, — kik mint a farkasok üldöztettek, az emberek és a természet elleni folytonos küzdelemben nőttek föl, — szelidséggel nem birtak, s vadságban versenyeztek az ellenséggel. Az elfogott törököknek nem kegyelmeztek, jóllehet a gyors halál jótéteményében részesiték őket. De nők ellenében, kik kezeik közé kerültek, rendesen lovagiasan viselték magukat. Egy kapitány, ki egy elfogott török nőt meg akart gyalázni, saját palikárjai által öletett meg.

Ha a pindusi kleftek elfogtak valakit, egy odvas fa üregében lakó barát elibe vivék, ki orakulumként szerepelt. Ez esetben az orakulumtól a vezető azt kérdé: „Szent tölgy, melyet már a mi atyáink tiszteltek, beszélj, mit tegyünk hadi foglyunkkal?“ — „Keresztyén-e, kérdé az orakulum, vagy hitetlen kutya?“ — „Te tudod, szent fa, hogy ő keresztyén.“ — „Akkor testvérünk, folytathatja utját, mihelyt testvéri csókunkat és ölelésünket elfogadta, s mihelyt tárczáját föláldozá szegény testvérei szükölködésének enyhitésére!“ — Ha azonban az elfogott müzülmán volt, akkor a szent tölgy felelete röviden igy hangzott: „Akaszszátok fel a hitetlen kutyát szentelt ágaimra; foglaljátok le mindazt, a mije van, az igaz egyház s annak hivő gyermekei számára!“

E szerint tehát a „klefturie“ keblében a vallás is nagy szerepet játszott; az orthodox egyház szivesen megbocsátott az Isten és a haza nevében elkövetett erőszakos tettekért, — a kleft pedig buzgón imádkozott a „Παναγια Κλεφτρινα“-hoz, az isten anyjához, ki a rablót szárazon és tengeren oltalmazza.

Hátra van még, hogy szóljunk a kleftek beléletéről. Sajátságos költői disz vette körül azoknak hegyi vad életét.

Kisérjük csak az utazót, ki Akarnania és Aetolis vadonjain, majd a hegyi patakok lejtős partján, majd a zord, meredek sziklákon áthalad, s kimerülve fedél után néz. Ott a távolból egy pásztorlak világa fénylik szemébe. Ugyanekkor az egyes gunyhók „földturó“ lakóinak lármája üdvözli őt, s hozzá futnak és ugatnak rá a hatalmas kutyák, melyektől másképp nem óvhatja meg magát, mintha az egykori Cumaeus módjára követ vesz föl, s ezzel az „örökké ugatókat“ szétüzi.

De most az alacsony kapun kilép maga az udvarnak ura, az „isteni disznópásztor,“ s az idegent valódi homeri vendégszeretettel hivja be magához. Bent a tüz mellett egy csapat palikár heverész, mindmegannyi vad, daczos hadfiak. A lángok fényt árasztanak a festői öltözetekre, a vörös feszre, a gazdagon ékitett övben nyugvó fényes fegyverekre. A belépő felé hangos, vig üdvözlet hangzik; felszólitják, hogy az egyszerü tanyai lakomán részt vegyen; megosztják vele a nyárson sült bárány szebb részeit. Azután miként egykor Kalchas és Tiresias az áldozat belrészeiből jövendöltek: egy öreg fontos arczczal a tüzhöz lép, s az állat vál-lapoczkáit megvizsgálván, azokból társainak szerencsét és zsákmányt jósol legközelebbi vállalatukhoz. Majd a háziur a szoba egyik szögletéből siet bort hozni elő, mely ott, hol a pinczének szükében vannak, tömlőkben tartatik, s hogy meg ne romoljék, szurkot vagy gyantát tesznek belé. Ha a hajdani szőlőnedv, melyet mnoni Odysseüs, Eüanthes fia ajándékban kapott, olyan izü volt, mint a mai refinato, akkor a borismerő Pfalzból vagy a Rajna mellékről nem lesz képes felfogni Polyphem kyklops izlését, ki ily ital után sóvárgott. De az ember a mai hegylakók közt se várjon ám e tekintetben európai fényüzést, s habár a keserü ital s egyszerü lakoma mellett, mely legfölebb olajjal és juhsajttal fűszereztetik, néha sóvárogva is gondol vissza Európa kényelmére, s megijed még a gondolattól is, egész életét a műveltség ily kezdetleges állapotában tölteni el: mégis feledhetlenek lesznek azon órák, miket a természet ama gyermekei körében töltött. Végül a lakoma rövidítésére harczi és szerelmi dalokat énekelnek, melyekben egyes hősi kalandok és nemes lelkek tettei dicsőittetnek: s e dalok hallatára az utazó visszahelyezve érzi magát azon időbe, melyben a vak költő a 10 éves harczot énekle meg, azon harczot, melyben a „legszebb szemekért“ Görögországnak oly sok vitéze hullott el.

Ilyenek voltak Mendelsohn szerint a régi görög rablók, a kiknek az ország haladása és polgárosodásának hátrányára még mindig léteznek utódaik. Többen készitettek már eddig terveket, mikép lehetne e rablóktól a görög földet megtisztitani; azonban a mostani miniszter, Zaimis jelentése szerint, minden erőfeszités mellett is csak annyit érhettek el, hogy a közbiztonság állapota az 1869-ik évben, ha nem is javult, de legalább nem romlott. Hogy Görögországban a rablók kiirtása nem sikerül, az annak tulajdonitható, hogy valamint Itáliában a pápai kormányt terheli a vád, miszerint az itáliai királyság iránti ellenszenvéből, a brigantikat szabadon hagyta garázdálkodni: ugy Görögországban maga a kormány pártolta titokban a rablókat. Nézetünk szerint a görögök ugy szabadulhatnának meg e békeháboritóktól, ha nem csupán ellenük alkalmaznák a legnagyobb szigort, hanem orgazdáik ellen is; ha az egyes községeket minden merényletért felelősségre vonnák; s végre a mi fő, ha a népet kellő oktatás és nevelésben részesitenék.

A jóniai szigeten e tekintetben követésre méltó példát nyujtottak a görögöknek, Itt is el voltak szaporodva a rablók; de mit tett az angol kormány? Gondoskodott jó utakról, éber rendőrségről, megvesztegethetlen igazságszolgáltatásról, s azon emberek, kik az idegen tulajdonát magukénak tekinték, minden szeliditő körülmény tekintetbevétele nélkül fölakasztattak. Az akasztási hely megválasztásánál ugy járt el a kormány, mint a régiek. Az akasztófát ugyanis Korfu kapui előtt állittatá föl egy magaslaton, honnan messzire látható volt. Az akasztott embert pedig kaucsuk köpenybe burkolván, sokáig nem temették el, hogy annál tovább szolgáljon ijesztő például a többieknek. Ily rendszer mellett Jóniából ugy kiirtattak a rablók, hogy ma már nem találni ott egyet sem. *Ballagi Géza.*

Bécsi levél.

Október 25. 1870.

Tegnap és ma este egy ritkaszép természeti tüneménynek, egy gyönyörü *északi-fénynek* voltam szemtanuja. Oly sokat lehet olvasni az északiak eme nagyszerü ingyen látványáról, oly sok természettani mű tárgyalja és szebbnél szebb metszvény tünteti föl e természeti jelenséget, hogy ha talán egész Magyarország nem részesült volna is láthatásának előnyében: ismerni fogja olvasóközönségünk legtetemesebb része. De bármennyire ismerjük is könyvekből, bármily valószinüséggel rajzoljuk is magunk elé képzeletben: én azt hiszem, hogy a valóságban mégis meglep mindenkit, a ki először látja. Valami oly elragadó, hogy ne mondjam bübájos hatással van a szemlélőre, valami oly „borzasztóan szép“ és mégis vonzó, lebilincselő képet tár elénk, hogy nem tudunk megválni tőle a bámulat miatt.

Az égboltozatnak majdnem egész északi fele finom vér- és rózsapirral van bevonva, de e szin finomsága mellett is oly tömörnek látszik, hogy mellette p. o. a Burg környékének — a honnét e sorok irója gyönyörködött a látványban — gázsorai elhalványodnak. Azonban e kedves szin nem egyenlő; a sugárküllők, melyek a fényboltozat körvonaláról függélyesen látszanak kilövellve,

erős bb és gyengébb, átlátszóbb és kevésbbé átlátszó alapszinnek képezik elbüvölő vegyitékét. Hozzájárult ehez még ma este azon körülmény is, mely az ellentétet mintegy marquirozta, hogy az északi-fény nyugati sarkát egy óriási hegyhez hasonlitó koromfekete felhővonal foglalta le ugyannyira, hogy azon nem törhetett át a pir, de a szabályos rézsut-vonal felett ott lebegett mégis a fény. Néha magába a sugárzömbe is beléjátszott egy percre egy-egy fekete felhő, de a következő pillanatban már tova tünt. A mi azonban az ezeregy éjszaka tündéri regéit juttatta eszünkbe: az a tenyáron átragyogó csillagsereg volt. Oly szépnek még sohasem láttam a csillagokat, mint az ég e bibor-fátyolán keresztül . . .

Az est, különösen ma, igen szép volt. Reggel erős szélvész és lassu eső volt, de estére kelve igen kedves őszi idő lett, a mi az élénk, beszédes, látni és láttatni vágyó bécsi közönséget kicsalta a Ringre, a honnet aztán ezer meg ezer ember bámulta a természetnek e nagyszerüségében megragadó játékát. Most nem nézte senki a csillogó kirakatok verőfényét, a gázláng-özönt, melyhez a pesti világitást hasonlitani se lehet, hanem foglalkozott kiki a „Nordlicht"-tel, s a bámulás és meglepetés akaratlanul előtörő hangjaival. Pedig mint nekem mondották, Bécs már nem egyszer részesült az északi-fény láthatásában, de ugy látszik, az emberi természet a nagyszerü megszokására nem képes, ha az mindennapivá nem válik. Mi méltán bámuljuk az egyiptomi pyramisokat s a most oly sokszor emlegetett strassburgi Münstert, de amott a homoktenger lakója, emitt a Münster harangozója bizonyosan egykedvü közönyösséggel nézi az emberi szellem e ritka becsü termékeit. S valószinüleg a mi finn rokonaink is kevesebb érdekeltséggel tekintenek a náluk sokkal ragyogóbbnak látszó északi-fényre, mint a bécsiek a ritkábban s már elmosódottabban élvezhető tüneményre.

Még csak annyit érintek meg, hogy tegnap 9 és 10, ma 7 és 8 óra között volt látható az égi vendég, s ezzel eleget beszéltem a természetnek ezen — talán Pesten is észlelhetett — szépségéről. Engedjen most szerkesztő ur egy kis helyet a *bécsi egyetem* mult évi statisztikai adatainak nehány sorban való közlésére.

A legközelebb mult tanév nyári felében az egyetemnek négy, u. m. hit-, jog-, orvos- és bölcsészettani karánál be volt irva összesen 3610 rendes és rendkivüli hallgató. E számból a magyar korona országaira, hozzászámitva Erdély-, Dalmát-, Horvát-, Slavonországot és a határőrvidéket, esett 1128 hallgató, tehát az egyetemi ifjuságnak csaknem harmadrésze a magyar korona alattvalóiból állott. E nagy szám szomoru világitást vet a mi felsőbb tanügyünk állapotára. Magyarországnak ez ideig csupán egy egyeteme van, a pesti, s ez nem sokkal mutat föl több hallgatót, mint a bécsi *Magyarországból*, holott Ausztriának még egyébütt is vannak universitásai. Szomoruan bizonyitja a sohasem hazudó szám, hogy mi nagyon hátravagyunk, a minek aztán legsajnosabb következménye az, hogy *tanulni akaró* ifjaink külföldre vándorolnak s oda viszik ki a rengeteg pénzt is. S hogy mi már régóta igy vagyunk, bizonyitja egy derék magyar gondolkodó főnek, Apáczai Csén Jánosnak, ezelőtt 218 évvel kifejezett ohajtása, hogy nekünk egy nagy és kitünő magyar egyetemet kell létrehoznunk, hogy „a drága tallérok ne menjenek a külföld zsebébe, sőt még mi vonjuk be a külföldieket hozzánk." Szegény Apáczai! Ha most, 200 év mulva látná, hogy ma sem vagyunk sokkal előbbre, mint az ő korában, midőn volt legalább nehány jó protestans főtanodánk, megfordulna sirjában.

De van e statisztikai ténynek még egy másik oldala is. A mult évben az egyetemi olvasó-egylet (Akad. Lese-Verein) magyar tagjai a létezőnél több magyar lapot ohajtván járatni, kivánatuknak kifejezést adtak, a minek következése az lőn, hogy *kitiltattak az olvasó-körből.* Ekkor elmentek az akkori osztrák kultus-miniszterhez, s megkeresték az itt székelő magyar minisztert, gróf Festetichet sérelmök orvoslása végett, de a kért elégtétel nem adatott meg. E tényből önként foly, hogy az egyetem hallgatóságának egyharmadát adó Magyarország nem részesül annyi elismerésben, hogy a pöffeszkedő német „Burschenschaft"-ok jogtalan és erőszakos eljárása ellen valahol jogorvoslatot nyerjen; hogy a magyar ifju kénytelen kávéházban tölteni drága idejének egy részét, ha az otthoni viszonyokról értesülni akar, a helyett, hogy egy olvasó-egyletben könnyü szerrel hozzájuthatna lapjaihoz, vagy pedig — mint jelenleg — kénytelen megtagadni nemzetiségét s magát németnek vallani, ha tagja akar lenni a „Lese-Verein"-nak. Mind a kettő oly föltétel, melynek egy szegény, de nemzetiségére büszke egyén sohasem vetheti magát alá.

Szomorú, nagyon szomoru állapot ez s méltó volna arra, hogy illetékes helyen egy kissé szemügyre vegyék. Mert azt csakugyan megkövetelhetné 1128 magyar alattvaló, hogyha igazságos téren áll, az igazság kiszolgáltassék részére Bécsben, vagy bárhol is a föld kerekségén. *R. L.*

Egy sakk-codex a XIV. századból.

(Nyiltlevél a „Vasárnapi Ujság" szerkesztőjéhez.)

Nemrég a klosterneuburgi könyvtárban buvárkodván, egy régi sakk-codex vonta magára figyelmemet, s ámbár feladatom körén kivül esik ez irodalom tanulmányozása, de mint egykori méltatlan titkára a pesti sakkörnek, nem tehetém, hogy a nemes észtorna bajnokai érdekében időmből egy rövid órát ne szenteljek megtekintésére, oly föltevéssel, hogy a kiknek inkább érdekökben van, e rövid figyelmeztetés nyomán annak kimeritőbb tanulmányozásába bocsátkozzanak.

Ily rövid szemle eredményeül irom a t. szerkesztő ur lapja számára e sorokat, abban a hitben, hogy sakk-irodalmunkban egy érdekes régiséget ismertetek, minőt Európa sakk-tudósai csak keveset láttak.

A codex keletkezési évszáma nincs ugyan feljegyezve, de irója a XIII. század végén élt, s kézirata 1473—1497-ig Európa szerte 15 különböző kiadásban látott világot. A munka kezdetén következőleg nevezi meg magát: „Incipit tractatus fratris Jacobi de Cessolis ordinis praedicatorum, de ludo scacii LXIIII quadratorum." („Kezdődik sz. Ferenczrendi barát Cessolis Jakab értekezése a 64 négyszög mezejü sakk-játékról.")

A nyolczad alaku jókora vastag kötet tisztán sakkra vonatkozó része 44½ levél terjedelmü, minden lapon tömötten s kettős oszlopban irva. Prologus inopus-nak nevezett előszavát azzal kezdi, hogy a munka irására baráttársai s több világiak ösztönözték, mi arról tanuskodik, hogy Cessolis az akkori idők nagyhirü sakkhőse volt.

Az egész munkát rövid időm s alig ismerhető betüi miatt nem olvashatván el, legyen elég felosztása, melyet maga az iró bocsát előre.

Négy értekezésből áll, melyek mindenike több fejezetre oszlik.

Az első rész, vagyis értekezés foglalkozik a sakk történelmével, a mennyiben a sakk feltalálásáról s jelesebb sakk-hősökről ir.

A második tartalmát szalma-papir segitségével ugy közlöm, mint az eredetiben látható.

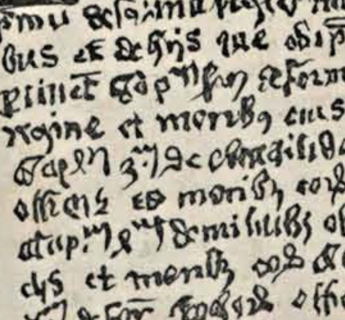

Kibetüzve ezt jelenti: „Tractatus secundus, de formis scacorum nobilium. Capitulus primus: de forma regis et moribus, et de his quae ad ipsum pertinent. Capitulus secundus: De forma reginae et moribus ejus (?) Capitulus tertius: de aequitibus, officiis et moribus eorum. Capitulus quartus: de militibus, officiis et moribus eorum. Capitulus quintus: de forma rochorum, officiis et moribus eorum." Magyarul: „Második értekezés: A nemes sakkalakok formáiról. Első fejezet: a király alakja, sajátságai, s mindazok, mik ide tartoznak. Második fejezet: a királyné alakja s sajátságai. Harmadik fejezet: a lovagok, kötelességeik s sajátságaik. Negyedik fejezet: a futárok, (vagy szószerint: katonák) foglalkozásaik és sajátságaik. Ötödik fejezet: a bástyák alakja s sajátságai."

A parasztoknak *populus* czim alatt szenteli a harmadik értekezést. Itt a fejezeteknek csudálatos föliratai vannak, melyeket csak a munka elolvasása után lehetne érteni s helyesen leforditni. pl. de mercatoribus et eorum foribus. (A kereskedőkről s vásártereikről.) De modicis et pigmentariis. (A mérséklőkről s szinezetökről.) De tabernariis et hospitia tenentibus. (A sátrasokról s vendéglősökről.) De civitatum custodibus, officialibus, quietatibus et podagrariis. (A városi őrökről, hivatalnokokról, rokkantakról s köszvényesekről.)

A negyedik értekezés tárgyalja az előbbiek mozgását sorban a főbb vagy nemesebb alakokéval együtt, s ismerteti az egész sakktáblát. A munka végén ismét igy szól: „Explicit libellus, quem exposuit et ad finem produxit frater Jacobus de Cessolis ordinis fratrum praedicatorum. Finito libro sit laus et gloria Christo. Amen." „Vége a könyvecskének, melyet Cessolis Jakab sz.-ferenczrendi barát kezdett és végzett. Bevégezvén pedig legyen dicséret s dicsőség a Krisztusnak. Amen."

Ennyi, melylyel felhivhatom a nemes sakkjáték barátai figyelmét Cessolis munkájára, melyet ezennel a t. szerkesztő ur rendelkezésére bocsátok.

Bartalus István.

Egyveleg.

— *(Üveg ivócsövek betegek számára.)* Képünk egy szerfölött egyszerü és könnyen előállitható készüléket mutat, mely az olyan betegeket, kik fekhelyökön még felülni sem tudnak, képesekké teszi arra, hogy minden idegen segély nélkül egy közönséges poharból ihassanak. Dr. Gross, ellwangeni hadgyógyászati tanácsos leirása szerint ez eszköz egy üvegcsőből áll, mely 105 foknyi szög alatt térdalakulag meg van hajlitva. Egyik ága 3 és egy fél hüvelyknyi hosszuságu, a másik

pedig 3 hüvelyknyi. Az üvegcső vastagsága 2½ — 3 vonalnyi, ürszélessége pedig valami 1 és ⅓ vonalnyi. A üvegcső mindkét végén gömbölyü szélü kis tölcsérré van kiszélesitve, melynek külső átmérője 4 vonalnyi. A mértéket azonban, ha szükséges, nagyobbra is lehet venni, valamint a szeglethajlást is tetszés szerint nagyobbra nyithatni vagy összébb szorithatni. Minden üvegfuvó könnyü szerrel készithet ilyen csöveket s a beteg azzal bárminő fekhelyzetben kiszivhatja italát a pohárból, a nélkül, hogy fejét föl kellene emelni.

** *(Egy orvos a varró-gépekről.)* Decaisne orvos 661 varró-géppel dolgozó egyénnél tett észleleteket, megtudandó, vajjon mennyiben alaposak azon ellenvetések, melyek a varró-gépek használata ellen egészségi szempontból felvettetnek, és ugy találta, hogy az ily gépekkel való munka nem kártékonyabb az egészségre, mint a közönséges kézi varrás; minden rosz hatás meg van ugyan, a mi amannál, de sok tekintetben kisebb mértékben, igy az izom megerősitést csak 3—4 órán tul terjedő munka okozza, de huzamosb gyakorlat után teljesen megszünik az; a légzési szervekre mindkettő egyenlő mértékben rosz, végül az ily munkával elfoglaltaknál észlelt betegségeket egyéb indokoknak róva fel, azon eredményt konstatálja, hogyha a nő a varró-gépen nem dolgozik tulságosan, ezen munka az egészségre nem kártékonyabb, mintha tűvel varrna. Huszonnyolcz 18—40 éves nő közül, ki naponként 3—4 óráig varrt ily géppel, egynél sem lehetett bajt fölmutatni, mit a varró-gép okozott volna.

Melléklet a Vasárnapi Ujság 44-ik számához 1870. okt. 30.

TÁRHÁZ.

Irodalom és művészet.

▽ *(Berlinben jelent meg)* ily czimü könyv: „Grosse Leute, kleine Schwächen" (Nagy emberek, apró gyöngeségek.) Némely tekintélyes lapunk nagy zajt ütött vele; azért mi is megemlékszünk róla. Három okból érdekel: mert irója valószinüleg (nem nevezi meg magát, csak mint némely művei szerzőjét) Kertbeny — tehát fél magyar; mert Jókainak van ajánlva, s mert *egy* magyar nagy emberről is megemlékezik (nem többről, mint az emlitett lapok némelyikében jelentve volt) báró Wesselényi Miklósról. De biz abban nem sok köszönet van. A hány sor, annyi hiba, tévedés, hamis adat. *Báró* Wesselényi Miklós, szerinte *gróf* Wesselényi Ferencznek a nádornak dédunokája. A hires nádor ugyan grófságot nyert Murány elfoglalásáért, de ága s vele együtt grófsága is kihalt két fiában László és Ádámban, kik magtalanok maradtak. A mi Miklósaink más ágból származnak, mely az 1734-ben meghalt Istvánban nyert báróságot. Ki is hallotta valaha, hogy *grófnak* az egyenesen leszármazó dédunokái *bárók* legyenek? — Az 1834-ki erdélyi országgyülés, szerzőnk szerint, egy havi tanácskozás után szétkergettetett. Pedig maga mondja, hogy 1835. febr. 19-én oszlott szét; s igy, ha csak egy hónapig tanácskozott volna, nem lehetne 1834-diki, hanem 35-diki országgyülés. Tanácskozott biz az tizedfél hónapig! Azután két adomát tulajdonit b. W. M.-nak, melyek közül egyik sem vele történt. Egyik a királyt vivő báró-kocsis adomája, melyet Kemény is elbeszél a két Wesselényiben, de az apáról és nem a fiuról; szerzőnk a fiura és V. Ferdinándra, meg Magyarországra teszi át! hármas baklövés. A másik a „nix dájts" százszor elmesélt adomája, mely — ha történt — akkor történt, mikor W. M. még a világon sem volt. Az is eredeti, a hogy szerzőnk a németeket megtanitja, mikép kell a Wesselényi nevet olvasni: Wesch—sche—lén—ji. Tehát, ha már németül az *ny* hangot kifejezni lehetlen, a helyett hogy az n és j hangokat összeolvasztaná, s igy szakitná meg a szót Wes—se—lé—nji, szerinte az n és j élesen elválasztandó.

** *(Kővárу László)* két érdekes statisztikai munkát adott ki közelebb:

1. *Kolozsvár sz. kir. város lakosai és lakásai az 1869—70-ki népszámlálás szerint.*" Jegyzetekkel kisérte Kőváry László, a népszáml. bizottság elnöke Kolozsvártt. E kis munka Kolozsvár városának népszámáról és területéről igen hű és alapos képet nyujt. A főbb adatokat a következőkben adjuk: Kolozsvár városának területe 1089 hold, határának területe 21,633 hold; van 148 utczája és tere, 3296 háza. A házak között van 243 egy-emeletes, 13 kétemeletes, a többi földszinti. A középületek közül van 13 templom, 47 egyházi, 26 iskolai, 34 városi, 3 megyei, 2 állami, 2 nemzeti épület és 7 laktanya. — A lakosság száma 25,142, holott 1847-ben volt 21,446, — 1851-ben pedig csak 18,166. — Az életkorból felemlitjük, hogy két 100 éves és egy 101 éves van Kolozsvártt; nyolczvan évenfelül van 33 férfi és 56 nő, 90 éven felül 9 férfi és 6 nő; — családi állapot szerint 7648 nőtlen, 4158, nős, 372 özvegy és 56 elvált férfi, — 1765 hajadon, 4109 férjes, 1637 özvegy és 81 elvált nő. Vallás szerint van 9812 római kath., 36 örmény, 9359 református, 1133 lutheránus, 1058 unitárius, 2078 egyesült görög, 332 nemegyesült, 24 anglikanus és 994 zsidó. — Nemzetiség szerint 20,265 magyar, 1133 német, 2410 román, 994 izraelita és 24 angol. — Müveltség szerint 913 tud olvasni, 11,959 tud olvasni és irni, és 11,954 nem tud sem olvasni sem irni.

2. „*A magyar és osztrák megszünt, működő és keletkező biztositó társaságok történeti és statisztikai átnézete*; irta Kőváry László." — A biztositásügy egyike a legelhanyagoltabbaknak a statisztika terén, s ennek oka különösen az, hogy a társaságok féltékenyen őrzik adataikat, s csak ugy csoportositva, mint ők akarják, adják át a nagy közönségnek. Kőváry e tekintetben nagy szolgálatot tett a hazai irodalomnak, midőn saját személyes utánjárása alapján e téren kezdeményez. A czimzett munkában a magyar és az osztrák intézeteket taglalja, minden intézetnél a keletkezési évet, a működési hatáskört, az igazgató vagy kormányzó tanácsot, s egy pár statisztikai adatot emlit. Nem lesz olvasóinkra nézve érdeknélküli, ha felemlitjük a Magyarországon jelenleg működő biztositó intézeteket. *Pesten* székel: az első magyar átalános, a pesti biztositó, a „Haza" életbiztositó-bank (e társaságok részvényekre alapitvák); a magyar kölcsönös biztositó, az első magyar állatbiztositó kölcsönös intézetek; végül az Unio és Hunnia viszontbiztositó; — *Fiuméban* vannak tengeri biztositók, szintugy Lussin piccolo és Orebidiben (Dalmatiában) — *Kolozsvártt* székel a Viktoria, — *Szebenben* a Transsyl vánia, — *Brassóban* a brassói nyugdijintézet, *Maros-Vásárhelyt* a marosszéki kölcsönös — *Dicső-Szent-Mártonban* a küküllőmegyei kölcsönös biztositó intézet.

Mindkét munka Pesten Mach és Stein bizományában kapható, s ára az elsőnek 40 kr., a másodiknak 1 ft. 50 kr.

** *(Pásztor Ferencz,)* a „Jászkunság" szerkesztője s jó törekvésü fiatal iró, egy kötet költeményt bocsátott sajtó alá. Mai számunk, mutatványul, három népdalt közöl belőle, melyek a népies alakot és hangot szerencsésen találják el; iróink most ritkábban irnak népdalokat s az eléggé sikerült kisérlet ezért is figyelemre méltó. A megjelenendő kötetre is figyelmeztetjük olvasóinkat.

** *(A drámabiráló bizottság)* két eredeti szinművet fogadott el előadásra. Egyik „A közügyek", egyfelvonásos vigjáték Berczik Árpádtól; másik „A két barát" háromfelv. dráma, melynek irója nem nevezé meg magát; tárgya a franczia társaséletből van meritve.

** *(„Magyar gyorsiró.")* A Stoltze-Fenyvessy rendszer szakközlönye a „Magyar gyorsiró" öt évi pihenés után ujra megjelenik. E szaklap Kónyi Manó gyorsirodafőnök kiadásában, Vándory Gusztáv szerkesztése mellett jelen meg havi füzetekben. Ára egész évre 4 frt.

** *(Schwiker Henrik János)* német röpirata a magyarországi katholikusok autonomiájáról 2-ik kiadásban jelent meg Aigner Lajosnál; ára 1 frt.

☐ *(Uj zeneművek.)* Táborszky és Parsch kiadásában megjelent: 1. *Kerekes András,* csárdás zongorára, szerkeszté Tisza Aladár; ára 60 kr. Az eredeti szép népdal, mely fővársunkban utóbbi időkben minden társa közt leginkább kivivta a divat tapsait, nyert itt zongora-öltözetet; a népdal és csárdás éltető eleme: a nyirettyü, a zongora mindig csak átültetés lehet — gyenge kópiája az eredetinek. A dallam elég jól van visszaadva, a hangszerelés könnyü; a czimlapon ékeskedik Kerekes András búcsuja Piros Pannától, ki őt „hej de legjobban siratta." — 2. *Höcher Péter!* Induló, zongorára Leibold C. karmestertől. Az „Orpheum" és „Neue Welt" ismert szellemű mulatóhelyeken ma már az Antoinette-dalok mellett pompázó Höcher Péter (Feljebb Péter!) sikamlós szövegének triviális dallama mint induló indult világgá, — igy is sokat vesztve eredetiségéből. No de kárpótol a szép czimkép. — Péter az ő teljes fényében, a „Deutchse Michel"-nek ikertestvére, szakasztott képmása. S mindez, oh magyarom, csak 60 krajczárért o. é.

Közintézetek, egyletek.

** *(Magyar tud. akadémia.)* A nyelv- és széptudományi osztály okt. 24-ki ülésén *Ballagi Mór* folytatta értekezését Mesa moab király diadaloszlopáról. Vallástörténelmi szempontból érdekesnek mondja az oszlop feliratát, mert ebben a váltságdij, (jobban mondva a kiengesztelő áldozat) eszméjének kezdetleges kifejezését találjuk. Továbbá azt is kideriti e felirat, mi eddig kétséges volt, hogy Kanaán őslakói a héberrel rokon nyelvet beszéltek. Azután *Télfy János* Salomos Dénes ujkori görög népköltő életét és költeményeit ismerteté.

— *(A Kisfaludy-társaság)* szerdán tartotta október havi rendes ülését. Tagok középszámmal, hallgatók számosan jelentek meg. Felolvasás kettő volt. *Szász Károly* egyszerre hat moliérei vigjátékot nyujtott be általa eszközölt forditásban, s érdekes felolvasással kisérte „Moliére-forditásainkról". Fölemlitve, hogy Shakespeare-forditásunk már közel áll befejezéséhez, sürgette, hogy most már teljes Moliére-t igyekezzék adni a társaság s indokolta ezt Moliére világirodalmi fontosságával, a vigjáték terén. Majd a régibb magyar moliére-forditókat sorolta elő részletesen, irodalomtörténeti tanulmánykép s végre saját, most bemutatott forditásairól ejtett nehány tájékozó szót. E forditások a következők: „A póruljárt negédesek" (1 felv. prózában), „Sganarelle," vagy „Azt hiszi, hogy meg van csalva" (1 felv. és versben, még pedig az eredetinek rímes alexandrinjeiben); „A kénytelen házasság" (1 felv. és prózában); „A férjek iskolája" (3 felv. versben); „A nők iskolája" (5 felv. versben; e két utóbbi fölváltva rimes és rimetlen ötös jámbusokban); s végre „A nők iskolájá"-nak a birálata (1 felv. prózában.) Szász Károly értekezése az „Évlapok"-ban fog egész terjedelmében világot látni. Utána *Gyulai Pál* olvasta fel Halász Dezsőnek egy hosszabb lyrai költeményét. Majd folyó ügyek következtek. A moliérei darabok birálóknak adattak ki, valamint Shakespeare „Vihar"-a ugyancsak Szász Károlytól, Byron „Manfréd"-je Ábrányi Emiltől, Shakespeare „Perikles"-e Szücs Dánieltől s Virgil pásztori s gazdasági költeményei G. Szentmiklóssy Sámueltől benyujtva.

Egyház és iskola.

** *(A kath. autonomiai kongresszust)* szerdán reggel 9 órakor nyitotta meg Simor János esztergomi érsek-primás. Ezután a tagok igazolására bizottságot küldtek ki, s mig az el nem készül munkálatával, addig nem lesz ülés.

** *(Az evang. árva-egylet,)* mely felebaráti adományokból tartja fönn magát s jelenleg is ötven árvát nevel, pénzügyminiszteri engedélyt kapott sorsjátékra, melynek húzása most, nov. 1-jén volt megtartandó. A sorsjegyek iránt máris oly részvét mutatkozott, hogy ebben lényeges jövedelmi forrás nyilt e jó intézet számára. Ügybarátok azonban a húzás elhalasztását kérték, miután a téli hónapokban még több sikerrel árusithatják el a jegyeket. Ennélfogva a húzást a tavaszi hónapokra kivánván halasztani, erre nézve engedélyt kértek a kormánytól. Azokat pedig, kik sorsjegyek értékesitésére vállalkoztak, az egylet elnöksége arra kéri, hogy el nem adott sorsjegyeiket ne küldjék vissza, hanem sziveskedjenek azokat télen át az árvák javára értékesiteni. A karácsonyi időszak, a gyermekek kiváló örömünnepe, mikor alkalom nyilik mindenkinek egy kis morzsát gyüjteni, az elárvult szegény gyermekek számára.

** *(A budai nőtanitó-képezdében)* e tanév elején a másodévi folyam is megnyittatott. Az intézet igen nagy látogatásnak örvend, az első évi folyamra 100-nál több nő jelentkezett s 60 kérvényt vissza kellett utasitani. Az első évi folyamot 45, a másodikat 30 növendék látogatja. — E szemináriumban tápintézet is lesz, melyben a növendékek vagy fizetésért, vagy államköltségen egész ellátást nyernek. E határozat eddig hely szüke miatt nem volt kivihető, szükséges tehát, hogy nagyobb helyiségről gondoskodjanak.

** *(Kinevezések.)* A közoktatásügyi miniszter Szilassi Aladárt tiszteletbeli fogalmazó-segéddé, Libertiny Gusztáv vasmegyei tanfelügyelői tollnokot ugyanazon megyébe másod tanfelügyelővé, — Stáhly György tisztb. szolgabirót a fehér veszprémmegyei tanfelügyelőséghez tollnokká- s Chikan Mihály főelemi tanitót a nógrádmegyei tanfelügyelőséghez szintén tollnokká nevezte ki.

Ipar, gazdaság, kereskedés.

** *(A magyar gazdasszonyok kiállitása)* csütörtökön nyilt meg a köztelken. A háztartás, gazdálkodás és házi ipar mindenféle czikkei 6 teremben vannak elhelyezve. Legdusabban van képviselve a pomologiai kiállitás, ott van a debreczeni kertészegylet, Kecskemét, Szoboszló, Hadház városok által küldött számos almafaj. A dr. Pólya pomologiai festményei is itt vannak. A magkiállitás is meglehetős gazdag. Szőlő kevés van, a mi a rosz időjárásnak köszönhető. Befőtt, aszalvány, zsir, vaj, lekvár bőven érkezett a vidékről. Sütemények egy egész asztalt foglalnak el. Egy másik teremben az intézeti növendékek kézi munkái vannak kiállitva. Faragványok, himzések, selyemgubók és selyemnemek tarka vegyületben. Egy teremben varrógépek és butordarabok vannak. Van egy uj keztyükészitő gép. A kiállitás e hó 28-áig lesz nyitva s a becsesebb kiállitmá-

nyokra tizkrajczáros sorsjegyek mellett naponként rendeznek sorshuzást.

** *(Vidacs János)* fölhivja a vidéki kovácsokat, lakatosokat, asztalosokat, hogy a tél folytán jőjjenek föl Pestre hozzá, gépészeti gyakorlatokra, melyekből ingyen nyerhetnek oktatást. Ezáltal a gazdasági és más gépekkel való bánásmódot megtanulják, s a javitásokért nem vándorol annyi pénz külföldiek zsebébe.

Mi ujság?

— **(Pákh Albert emléke.)** A „Vasárnapi Ujság“ néhai szerkesztőjének a kerepesi-uti temetőben felállitott siremléke most már egészen kész. Felállitásáról már emlékeztünk; most a sirirat révésését kell még emlitenünk. Az emlék felső lapján e sorok állanak:

Pákh Albert

1823—1867.

Szenvedt, s panasz helyett tréfálva vágott,
De gunyszavát megczáfolá szive,
S a fáklya, melyet mind elől vive,
Nem szórt tüzet, csupán világosságot.

Az alsó lapon pedig, csinos koszoruban e szavak:

Emelték
a
Vasárnapi Ujság
olvasói.

Gyulai Pál is elkészült akadémiai emlékbeszédével, s azt az akadémia nov. 7-ki ülésében tartja meg. Ez emlékbeszédet lapunk fogja közölni; ugyanazon alkalommal mutatjuk be olvasóinknak a muzeumi mellszobor és a siremlék rajzát is.

** *(Északi-fény.)* Kedden, okt. 25-én este nagyszerű látványnak volt a főváros tanuja. Este 7 óra tájban észak felől biborpiros lett a láthatár, a tűzfény gyorsan terjedt nyugat felé s nemsokára az égbolt nagy része vörös fényben ragyogott. Az óriás nagyságu bibor-szivárványba koronként fénysugarak löveltek föl, melyek hol eltüntek, hol élénkebbek lettek. A tünemény csak fél óra mulva kezdett nyugatról halványulni, mig északon teljes biborban égett. Másfél óráig lehetett az egészet látni. Okt. 24-én éjjel is látható volt az északi-fény Pesten, de csak igen csekély mérvben. A vidékről érkező tudósitások szerint okt. 24. és 25-én este a legtöbb helyt szép északi-fényt láttak. Zágrábból, Szegedről, N.-Szebenből, Székely-Udvarhelyről, Kolozsvárról, Egerből, Pozsonyból, sat., valamint Bécsből, Prágából, Athenéből irnak és táviratoznak az égi tüneményről.

** *(A képviselőház)* okt. 26-ki ülésében *Kerkapoly* pénzügyminiszter előterjeszté az 1871. évi költségvetés előirányzatát, s hosszabb beszédben ismerteté az ország pénzügyi állását. Ugyanez ülésben ismét előkerült a *testi büntetések* eltörléséről szóló törvény, melyre nézve a főrendek azt a módositást kivánják tenni, hogy csak akkor lépjen életbe, ha az elsőfoku kir. biróságok szervezve lesznek. A képviselőház azonban e módositást egyhangulag elvetette. Az okt. 27-ki ülésre a háborura vonatkozó határozati javaslat volt kitüzve, de ennek tárgyalását Simonyi E., az inditványozó felszólalására elhalasztották addig, mig Andrássy miniszterelnök megérkezik.

** *(A Batthyány-emlékbizottmány)* a mauzoleum tervére beérkezett pályamüvek közül az első dijt, 76 db. aranyat Schickedanz A. müvének, a második 25 db. arany dijat Feszl Lászlóénak kiadatni határozta. A többi tervet szerzőik visszavehetik.

** *(Honvéd-siremlék.)* A kerepesi-ut melletti temetőben levő közös honvéd-siremlék ünnepélyes leleplezése a jövő hó 1-jén lesz. A programmot az ünnepély rendezésére alakult bizottság következőkép állapitá meg: 1. Indulás fél 3 órakor a barátok teréről. 2. A nemzeti dalkör dalelőadása. 3 Vidacs János beszéde. 4. Alkalmi költemény Jókai Mórtól, szavalja Lendvay Márton. 5. Leleplezési beszéd Simonyi Antaltól. 6. Zár-ének.

** *(A soproni honvédzászlót)* e hó 19-kén szentelték fel az ottani dominikánus templomban, mely szorongásig megtelt közönséggel. A zászlóanyát, a kis Mária Valeria főherczegnőt herczeg Eszterházy Pálné képviselte. A fehér selyem zászlószalag egyik oldalán: „*Rendületlen hüséggel szülöim és szülőföldemért*“ másikán „Mária Valeria főherczegnő 1870.“ szavak vannak aranynyal kihimezve. A szertartás után diszlakoma és tánczvigalom volt.

** *(József főherczeg)* nejével Klotild főherczegnővel együtt néhány napra Bécsbe megy. Mindjárt, mihelyt visszatérnek Bécsből, Alcsuthra mennek, de már nov. első napjaitól fogva állandóan Budán fognak lakni.

** *(A pesti őszi lóversenyek)* igen csekély közönséget csaltak ki a gyepre. Első nap, pénteken okt. 21-én esős, sáros, hideg őszi nap volt; de vasárnap sem jelentek meg többen, pedig akkor derült ég alatt, nyájas napfény mellett folyt a futás. A nyertesek közt első helyen kell emlitenünk gr. Széchenyi Béla lovait, „In Wiew“ nevü paripája „a két évesek“ versenyében és a kladrubi kisérletversenyben (dij 2000 ft.) volt nyertes; „Cadet“-je pedig legyőzte nála eddig sokkal hiresebb három versenytársát, s elnyerte a jockey-klubb 20,000 frtos diját. Az 1500 frtos nagy handicapban gróf Eszterházy Imre „Bajadere“ nyert. A Ritterdij (300 arany) győztese Wenkheim Rudolf „Chief“-je; a gátversenyt (400 frt) pedig gr. Forgách László „Consideration“-ja nyerte meg.

** *(Liszt Ferencz)* a napokban ünnepelte meg hatvanadik születésnapját Szegszárdon b. Auguszszal. Zenészeink közül számosan lerándultak hozzá ez alkalommal; volt hangverseny, lakoma és fáklyás-zene. — Ollivier franczia exminiszter azonban nincs Szegszárdon, az a kit pápaszemmel, borotvált arczczal ott láttak Liszt társaságában, egy jámbor német muzsikus, a kinek semmi része Francziaország mostani veszedelmében.

** *(Tóth Julia)* nevü, Komáromból való ismert tolvaj belópozkodott e hó 23-án reggel a budai ferenczrendi templomba s ott a főoltár Mária képéről ellopta a gyöngy sort, melyet a templomnak Hermina főherczegnő ajándékozott volt. A tolvajt már elfogták.

** *(A legközelebbi eszéki vásáron)* egy kereskedő elvesztette 500 frt készpénzzel terhelt tárczáját. Egy Vonnovic Iván nevü földmivelő megtalálta a tárczát, utána szaladt a kereskedőnek s visszaadta neki a pénzt. A kereskedő nagylelküleg 20 krajczárt adott a szegény becsületes földmivelőnek.

** *(Veszedelmes szobafüstölő.)* Valaki azt a bolond tréfát gondolta ki, miszerint osztrák bankjegyek mintájára szobafüstölő-papirt gyárt. E szagos banknóták igen ügyes utánzatai az eredetieknek s a németül nem tudó ember könnyen elhiszi, hogy csakugyan jó bankó. A budai kapitányság egy házalótól tömérdek ily papirt vett el, miután tapasztalta, hogy azok csakugyan a jóhiszemü parasztnép megkárositására használtattak.

** *(Nevezetes hagyományok.)* Prágában e hó folytán halt el Weisz Károly, pozsonyi származásu kereskedő a ki végrendeletileg a pozsonyi ev. községnek 8000, az ev. község szegény családainak 2000, az ev. szegényeket segélyző egyletnek 2000, a felekezeti különbségre való tekintet nélkül a többi segélyző intézeteknek 200 ftot, s a nagyszombati ev. községnek is tetemes összeget hagyott. — Bogdany Péter a pozsonyi ev. kórháznak szinte 5000 ftot hagyományozott végrendeletileg, ugy azonban, hogy mig él, az összeg kamatait ő huzza.

↗ *(A valkány-perjámosi vasutvonal)* ünnepélyes megnyitása okt. 25-én ment végbe. A vonat hat mérföld hosszu utját szabály szerü sebességgel befutotta s minden állomáson a föld népének küldöttségei által üdvözöltetett. Parjámoson vidám lakoma fogadta az érkezőket, melynek végeztével a vonat vissza szállitotta a vendégeket Szegedre.

** *(A kolosmonostori erdőpásztor)* közelébb revolverrel rontott egy bányabükki nőre, kit agyon akart lőni, hanem az asszony segélykiáltására az ember kezéből kiragadták a pisztolyt. Az erdőpásztor azonban ezzel nem elégedett meg, elővette töltött vadászfegyverét s visszasietett a hely szinére, hol Korcsa Jakab földészt főbe lőtte a miatt, mert az előbbi gyilkos szándékában meggátolta. A gyilkos maga adta fel önmagát. Mi volt a gyilkosság indoka, még nem tudják.

** *(Testvérgyilkosság 60 kr. miatt.)* Lugosról irják okt. 18-áról: Az ide való serfőző nővérével már nehány nap óta folyton czivakodott 60 kr. miatt, s végre azzal fenyegette nővérét, hogy ha a 60 krt vissza nem adja neki, megöli. S midőn a szerencsétlen nő azt mondta: No csak ölj meg! az őrjöngő testvér kést ragadott, és keresztül szurta testvérét. A gyilkos maga jelentkezett a törvényszéknél.

** *(Egy Szibériából menekültről)* ir a „Máramaros“; mult csütörtökön, ugymond, a trebusai elöljáróság egy lengyel születésü mivelt férfiut, mint foglyot, küldött be Máramarosmegye tisztségéhez. E férfiu állitólag a szibériai fogságból menekült meg és csernoviczi utlevéllel volt ellátva, azonban ezen utilevelét a trebusai községi elöljárók egyike elégette s 15 forintját is elvette volna.

⁂ *(Tüzvész.)* Nagy-Barom községében e hó 17-én tüz ütvén ki, 42 csür, s 14 ház a lángok martaléka lett. Miután sokan a szerencsétlenek közül biztositva nem voltak, a kár igen tetemes.

⁂ *(Az angol nép)* sokféle nászajándékkal készül meglepni a királyné negyedik leányát: Luizát, ki — mint tudva van — nem királyi vérből való férfihoz, hanem Argyle herczeg legidősb fiához: of Lame marquishoz megy férjhez. E választást a nép örvendetes „leereszkedésnek“ tekinti, annyival inkább, mert régebben a királynő azért ellenzé egy nőrokona férjhez menetelét, mert nem fejedelmi vért választott. II. Jakab óta, ki York herczeg korában Clarendon lord leányát: Hyde Annát vette nőül, ez az első eset, hogy angol királyi család sarja nem fejedelmi vérrel lép házasságra. A régibb angol történetben azonban gyakran fordult elő ily eset.

** *(Egy vitéz hadvezér)* és bátor katona, *Lee* tábornok, halt meg Amerikában Rosz ügynek szolgált, midőn 1861-ben a rabszolgaság fentartása mellett kardoskodott, de jelleme, hadvezéri tehetsége és személyes vitézsége, mely utóbbiról különösen Richmond védelmezése tesz bizonyságot, hiressé tették nevét s ellenfeleinek elismerését is kivivta számára. A háboru befejezése után visszavonultságban élt s utolsó éveit mint egy virginiai iskola tanácselnöke tölté.

— *(Halálozások.)* Egy derék magyar embernek, a régi jók egyikének haláláról értesitenek Baróthról, a Háromszékhez tartozó Miklósvárszék főhelyéről. Zaturcsai *Zathureczky István*, a ritka jellemű ember, családapa és hazafi, élete 80. s boldog házassága 55. évében (tehát aranymenyegzőjén 5 évvel tul) f. hó 12-kén elhunyt. Nagy és szép család, 8 fiu és 4 leány, s nagyszámu unokák kisérték a családi sirboltba, az egész vidék osztatlan tiszteletét biró agg férfiut, kit hazája s (helv. hitv.) egyháza iránti hűség, fáradhatlan munkásság, forró emberszeretet s magas szellemi miveltség jellemeztek. Lapunk első számától kezdve maig hű olvasóját veszté el benne — s e sorok ide-jegyzője, agg barátját tisztelte s siratja az elhunytban. Béke és áldás poraira! — *(Sz. K.)*

— *(Halálozás.)* *Schultz Ferencz*, a budai műegyetemen az épitészet tanára, Magyarország egyik legjelesebb archaeologusa, a nagyhirü Schmidnek kedvencz tanitványa, ki Vajda-Hunyad vára épitészeti emlékeinek helyreállitásával magára vonta az egész ország figyelmét, Budán meghalt. Még csak 32 éves volt. (1837-ben Pécset született.) Spanyolországi utjában meghülvén, tüdővészbe esett s azóta folyvást betegeskedett. Nagy veszteség a magyar épitészetre és archaeologiára. — *Kmety Pál* orvostudor, a hires honvédtábornoknak fivére, ki bátyját a szabadságharcz szerencsétlen kimenetele után több izben meglátogatá Törökországban, pénzzel segité, sőt ha nem csalódunk, neki siremléket is emeltetett, e hó 19-én Debreczenben szélhüdés következtében 68. éves korában meghalt. Köztiszteletben álló férfiu volt s számos barátja gyászolja elhunytát. — *Lászlóffi Miklós*, szabadságharczunk egyik bajnoka e hó 14-én 45 éves korában Kolozsvártt meghalt. — *Stark (Erőss) János*, $184^{8}/_{9}$-ki honvéd alezredes, ki szabadságharczunk szerencsétlen kimenetele után 16 évi várfogságra itéltetett s fogságából négy évet ki is töltött, szept. 12-én Batizon, Szatmármegyében, élte 50. évében elhunyt.

— **A háboruból.** — A fegyverszünet és békekötés iránt Anglia közvetitése folytán megkezdett ujabb tárgyalásoktól sem várnak eredményt. A franczia kormány hir szerint nem fogad el oly föltételt, mely terület-átengedésről szól; a porosz pedig e föltételtől nem áll el. Különben az alkudozásokkal legkevésbbé sincs a világ tisztában. Egyik távirat azt mondja, hogy Poroszország nem alkudozik a köztársasággal, a másik meg azt, hogy Thiers már be is ment alkudozni Párisba. Egyszerre olvassuk továbbá az ellenkező hirt, hogy Bazaine a császárné érdekében kiván békét kötni, és hogy nem akar semmit tenni a köztársaság ellen. *Metz* föladását minden órán várják a németek; de e reménykedéssel ellentétben áll egy metzi lap 13-diki leirása, mely szerint a polgárság és nemzetőrség ünnepélyesen jelenté ki, hogy inkább szenved, meghal, semhogy megadják magukat. Egyébiránt valószinű, hogy Metz szorongatott helyzetben van, miután élelmi készlete harmadfél hó óta ugyancsak megfogyatott. — *Verdun* bombázását félbehagyták, mivel az ostromlóhad rendelkezése alatt nem volt elég ágyu. Az a hir is jött, hogy a verduni őrség okt. 20-kán éjjel kirohant, s a poroszok sokat vesztettek, kivált egymástól, miután két porosz hadtest egész éjjel lőtte egymást tévedésből. — *Werder* német tbnok megszünteté hadműveletét Lyon felé, miután a Garibaldi három dandára derekasan működik, s a szabad-lövészek mindenfelé sok kárt tesznek a poroszoknak. — Egy versaillesi távirat szerint a poroszok okt. 24-én odahagyták északon *St. Quentint*, miután *Bourbaki* tábornok 50,000 emberrel nyomul előre. — *Palaiseau* polgármesterét: a 75 éves dr. Morére-t haditörvényszékileg lövették agyon a németek, mivel a requiráló hat tiszttel összeveszett, s egy revolverrel négyet sebesite meg. — *La Sourd* követségi titkárt pedig, ki Napoleon hadüzenetét Berlinben átnyujtá, Versailles-ban anyja házánál elfogták s Mainzba vitték.

— Legujabb hir, hogy *Metz okt. 27-én kapitulált.* A hivatalos porosz távirat igy szól:

Berlin, okt. 27. A király táviratilag jelenti: Ma reggel Bazaine hadserege és Metz kapitulált. 150,000 fogoly, ezek között 20,000 sebesült és beteg. Délután a hadsereg és helyőrség leteszi a fegyvert.

** *(A st.-cloudi müremekek)* nagy részét megmentették a poroszok a lángoktól s azok a koronaherczeg lakásán őriztetnek. A többi közt megmenekült I. Napoleon hires márvány mellszobra a konzulatus idejéből, egy diszedény gyüjtemény, egy arany feszület a kápolnából s a császári könyvtár nagy része. Az első gyujtó gránátok a várkastély balszárnyába estek, s innen a láng csakhamar átcsapott a közép épületbe is. Az „escaliers de l'Empereur“ elégett s a lépcsőtornáczban levő nagy kép (Viktoria fogadtatása a császár és császárné által) szinte elpusztult. Innen a tűz a Salon de Mars-ba csapott át, melyet XIV. Lajos Mignard gyönyörü festményeivel diszittetett volt fel. Ezek is elpusztultak, valamint a „Golbrie d'Apollo“ is, a vár valamennyi termeinek e legnevezetesebbje. Itt volt a művészet által megörökitve Francziaország ujabb történetének minden nevezetesebb mozzanata, s e teremben magában történt nem egy emlékezetes esemény. Itt történt az 1799-ki államcsiny, itt oszlatta fel az ötszázak tanácsát Bonaparte tábornok, e teremben kiáltatott ki 1804. máj. 18-án császárnak I. Napoleon az összegyült nép előtt; itt fogadta 1852. nov. 7-én III. Napoleon, akkor a köztársaság elnöke, azt a senatus konzultumot, mely ráruházta a császári koronát. Most ez a történeti nevezetességü terem fekete a füsttől és hamutól. A szép park és műkincseknek egy része elpusztult, de nagyobb és értékesebb része a poroszok által megmentetteken kivül is megmaradt, mivel azokat Rochefort és Jules Simon még az ostromzár előtt Párisba vitették.

⁂ *(A wilhelmshöhei fogolyról.)* Napoleon császár, tábornokainak kiséretében, gyakran látható a wilhelmshöhei park sétányain. Egy levelező igy irja le a trónvesztett uralkodót: alakja kicsiny, de vállas; magatartása előkelő és könnyed; arczszine nem beteges, haja nem egészen szürke, sőt tiz évvel ifjabbnak látszik mint a minő; Napoleon áprilban már 63 éves lesz. Arczkifejezése szelid, barátságos, s nem, miként sokszor állitották, mesterkélt. Legsajátságosabbak szemei, melyeknek titokteljesen vonzó s mindamellett hatalmas kifejezésük van. E merész pillantással fékezte meg tizennyolcz évig a francziákat, mint valamely bátor állatszeliditő. Gyakran tesz sétalovaglásokat s ilyenkor mindenki megbámulja biztos magatartását. Magánszobája a város felé néz, és pompás kilátást nyujt. Iróasztalán a császárné arczképe áll; ha felőle szól, hangja reszketeg lesz, s könyek tolulnak szemébe fiának emlitésénél. Sajnálja, hogy épen ifjuságának kezdetén érte a Napoleonok sorsának változása. A császár asztala rendesen hirlapokkal van födve, s egy levelező a „Kölnische Ztg.“, „Norddeutsche“, „Times“, „L'Independance“ és „Neue Freie Presse“ olvasása-közben találta. Előtte feküdt Freytag czikke is, mely épen vele foglalkozott. Napoleon különben igen kényelmesen érezheti magát fogságában; elfogadhatja a politikai nevezetességeket, s a külföldi lapok tudósitóinak mindennap ad kihallgatásokat.

— *(Napoleon vagyonáról.)* A „Corr. Havas“ irja: „A sedani kapituláczió előtt Napoleon első czikkül kikötötte, hogy magán podgyásza ne kutattassék. E czikk elfogadtatott. Bizonyosként állitják, hogy a császár magán vagyona mesés összegre rug. A Tuilleriák palotában talált jegyzék az ingó értéket 28 millióra becsüli. Az Angliában elhelyezett összegek 80 milliót tesznek, és ez nem minden.“

— *(Eugenia császárné levele Napoleonhoz.)* Az excsászárság titkos iratai közt Eugeniának egy levelét találták meg, melyet egyiptomi utja alkalmával, a Niluson gőzhajon utaztában 1870. okt. 27-én irt „Kedves Lajos“-ának.

A császárné irtózatos ortografiával előadván, hogy mily sok élvezete van az uton, igy folytatja:

„Midőn az ember más népeket lát, sokkal inkább megiteli és felfogja a mi népünk igazságtalanságát. Én ugy gondolom *mindezek daczára*, hogy nem kell elcsüggedni, és haladni kell az általad megkezdett uton; az adott engedményekben vetett bizalom, mint általán hiszik és vallják, hasznunkra van; remélem tehát, hogy beszédedet ez irányban tartod annálinkább, mert erőre lesz szükségünk később, és szükségesebbé válik bebizonyitani az országnak, hogy *eszméink* is vannak, és nem csak *expedienseink*.

Igen távol estem a dolgok folyásától, és igen keveset tudok az elutazásom óta lefolyt eseményekről, de mélyen meg vagyok győződve, hogy az eszmék következetességében rejlik a valódi erő; nem szeretem a *csinyeket* és meg vagyok arról győződve, hogy ugyanazon egy uralom alatt nem lehet kétszer csinálni államcsinyt; de igen balul és helytelenül beszélek, mert predikálok egy megtértnek, a ki ezt már régebben igen jól tudja. De el kell mondanom ilyes dolgokat, ha ezzel csak azt is bizonyitom be, a mit ugy is tudsz, hogy szivem nálatok van, és ha a nyugalom óraiban csapongó lelkem szeret is messzevidéken bolyongani, a gond és nyugtalanság perczeiben kettőtök között vagyok.

Az emberek és eseményektől távol az ember oly nyugalmat érez, mely jól esik, és képzelőtehetségem megfeszitése által, azt gondolom, hogy minden jól van, mert nem tudok semmiről. Mulass! igen szükségesnek tartom a szórakozást, erkölcsi erőnket ép ugy helyre kell állitani, mint megromlott egészségünket; a folytonos gondolkozás végre is kifárasztja a legszervezettebb agyvelőt is. Ezt már tapasztaltam, és semminek sem akarom még emlékét is megtartani, mi szép csal-álmaim szinét elhalványitaná. Életem már végére jár, de ujra élek fiamban, és azt hiszem, hogy azok a valódi örömök, melyek az ő szivéből az enyémbe fognak hatni.

Most élvezem az utazást, a nap leáldozását, e vad természetet, mely a partok mellett 50 métre szélességben miveltetik, azon tul a sivatag fövényhalmaival, a forró nap sugaraitól megvilágitva.

A viszontlátásig, és higyj barátságában

Eugeniádnak.“

** *(Harczi muzeum.)* Az orvosok és természettudósok sajátságos tervvel foglalkoznak ez idő szerint Berlinben. Mihelyt ugyanis a béke megköttetik, s a dolgok visszazökkennek a rendes kerékvágásba, muzeumot rendeznek be, a hol a kiállitott tárgyak azt fogják előtüntetni, mely nyomokat hagynak a különböző lövetek: kartács, gránátdarab, mitrailleuse, dreyse, chassepot-golyó stb., az emberi test különböző részein. Az emberi testrészeket csontokból fogják összeállitani, s mindenütt odateszik a golyót is, a mely a jelzett sebet okozza. Az orvosok által eddig gyüjtött anyag az anatomiai muzeumba van megőrzés véget letéve, s annak idejében kiadatik a harczi muzeumnak.

— *(Ajánlkozás.)* Cs. I. másodéves orvostanhallgató ajánlkozik kezdőknek oktatást adni az angol, franczia és olasz nyelvben, ugy szintén a gymnaziumi tantárgyakban is. (Lakása: Pest, váczi ut. 21. sz.)

Nemzeti szinház.

Péntek, okt. 21. „*Coriolanus.*“ Tragödia 5 felv. Irta Shakespeare; ford. Petőfi.

Szombat, okt. 22. „*Tell Vilmos.*“ Opera 4 felv. Zenéjét szerzette Rossini.

Vasárnap, okt. 23. „*Peleskei notárius.*“ Eredeti bohózat 3 felv. Irta Gáál József; zenéjét szerz. Thern.

Hétfő, okt. 24. „*Házasság XV. Lajos alatt.*“ Vigjáték 5 felv. Irta Dumas, ford. Egressy B.

Kedd, okt 25. „*Lammermoori Lucia.*“ Opera 3 felv. Zenéjét szerz. Donizetti.

Szerda, okt. 26. „*A szép marquisné.*“ Dráma 4 felv. Irta Kövér Lajos.

Csütörtök, okt. 27. „*Don Carlos.*“ Opera 5 felv. Zenéjét szerz. Verdi.

Szerkesztői mondanivaló.

— **Pest.** P. J. K. A költemény (Pislogj mécsem . . .) mind eszméjére, mind kivitelére nézve figyelmet érdemel. Itt-ott egy kis csinosbitás, egy pár vonásnak határozottabbá tétele — s kiadható volna. Egyelőre félreteszszük s várunk tehetségétől még jobbakat.

— **Pest.** P. L. Humor akarna lenni, de sem az édesség, sem a keserüség nem olvad föl benne az érzelembe s nem kelt hangulatot. Merő próza marad. Nem közölhető.

— **Pozsony.** Hr. Fr. A képeket is Fr. urtól, s azok egyikéhez a magyarázatot öntől megkaptuk. Köszönet mindkét részre.

— **B.-Csaba.** Sz. J. Turgenjewnek számos beszélye le van már forditva. Utána nézünk, ha az ön által beküldött nincs-e a már valahol megjelentek között.

— **Dörnye.** J–cs. Az előbbi előfizetésnek itt se hire, se hamva. Az ujabb megérkezett s a lapot a kiadóhivatal meginditotta.

SAKKJÁTÉK.

570-ik sz. f. — I. H. Au-tól
(Woetzben.)

Sötét.

Világos.

Világos indul s az ötödik lépésre mattot mond.

Az 565-ik számu feladvány megfejtése.

(Sahlberg R.-tól Stockholmban.)

Világos.	Sötét.
1. Bh6—c6†	b7—c6:
2. Hh7—f8	Bh4—h7
3. Fe8—f7	tetsz. szer.

Helyesen fejtették meg: *Veszprémben:* Fülöp József. — *Jászkiséren:* Galambos István és László. — *Zámolyon:* Parragh József. — *Nagy-Szalontán:* Kovács Albert. — A *pesti* sakk-kör.

☞ **Hibaigazitás.** Az 568-dik feladványban (Galambostól) e7-en sötét gyalog helyett világos gyalognak kell állania.

HETI-NAPTÁR.

Hónapi-nap	hetinap	Katholikus naptar	Protestans naptar	Görög-orosz naptar	Izraeliták naptara	Nap hossza		Nap kél		Nap nyug.		Hold hossza		Hold kél		Hold nyug.	
		Október		Okt. (ó)	March. R.	f.	p.	ó.	p.	ó.	p.	f.	p.	ó.	p.	ó.	p.
30	**Vasar**	**B 21** Alfonz	**B 20** Klaud.	**18 D 20 Luk.**	5 Abadon	216	50	6	42	4	45	295	48	1	10	9	56
31	Hétfő	Farkas pk. ☽	**Ref. eml.**	19 Joel pr.	6 Böjt J. el.	217	50	6	43	4	43	309	22	1	54	10	58
1	**Kedd**	**Mindsz. napja**	Mindszent	20 Arthem	7 Abrahám	218	50	6	45	4	42	322	21	este		regg.	
2	Szerd.	Halottak emléke	Halottaknap.	21 Hilarion	8 Ahitofel	219	50	6	46	4	41	335	0	2	54	0	12
3	Csöt.	Hubert püsp	Ida, Silvia	22 Albina	9 Félböjt	220	50	6	47	4	39	347	25	3	16	1	20
4	Pént.	Borom. Károly	Bor. Károly	23 Jakab	10 Áron	221	50	6	49	4	37	359	38	3	39	2	25
5	Szom.	Imre hercz. hitv.	Imre	24 Arethas	**11 6. Sabb.**	222	51	6	51	4	35	11	43	3	59	3	30

Hold változásai. ☽ Első negyed 29-én 11 óra 49 perczkor éjjel.

TARTALOM

Jacoby János (arczkép). — Népdalok. — A testi büntetések. — Strassburg kapituláczió ja (képpel). — Csatakép (képpel). — A hajdani görög rablók. — Bécsi levél. — Egy sakk-codex a XIV. századból (képpel.) — Egyveleg (képpel.) — **Tárház:** Irodalom és művészet. — Közintézetek, egyletek. — Egyház és iskola. — Ipar, gazdaság, kereskedés. — Mi ujság? — Nemzeti szinház. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti naptár.

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.** (L. magyar-utcza 21. sz.)

**

HIRDETÉSEK.

Fontos hirdetmény a magyar olvasóközönséghez.

Az osztrák-magyar államokban ezideig semmi-féle verseny által tul nem szárnyalt

FOGL E., cs. kir. udvari szállitó

legnagyobb

vászonáruk- s kész fehérnemüek

gyári főraktára Bécsben,

Kärntner-strasse Nr. 27. **„zum Erzherzog Karl."**

Eckgewölbe der Himmelpfortgasse

elad és szétküld levéláltali megrendelésekre, készpénz beküldése vagy postai utánvét mellett — alább következő leszállitott ársorozat szerint jótállva áruczikkeiért, s ugyanazon árakon mint a ☞ **végkiarusitás** ☜ alkalmával. E felhalmozott roppant készlet, egyike a legnagyobb **rumburgi vászon gyárihaz** hagyatékából származott birtokomban **felearért** (nem akarván tuladni e gyár férfi s női dolgozó személyzetén).

☞ Megjegyzendő még, hogy Magyarországban máris közel **4000 vevőnek** örvend.

Vászon férfi ingek (a nyakkörnyület papirszalaggal megmérve — megkivántatik) 1 ft. 80 kr., 2, 3, 4, 5, 6 ft. (értékben kétannyi).

Vászon női ingek 1 ft. 80 kr., 2 ft., himzéssel 3, 4, 5, 6; értékben kétannyi.

Vászon férfi lábravalók, magyar vagy franczia szabásra 1 ft. 50 kr., 2, 2 ft. 50 kr.

Angol shirting ingek (szebbek a vászon ingeknél) fehér és szinesek 1 ft. 50 kr., 2, 2 ft. 50 kr., 3, 3 ft. 50 kr. (a nyakkörnyület megkivántatik gallérral vagy a nélkül.

Női lábravalók 1 ft. 50 kr., 2, 2 ft. 50 kr. himzett oldattal.

Női corsettek perkálból 1 ft. 50 kr., 2, 2 ft. 50 kr., himzéssel 3, 5, 6, 8 ftig, pongyola és éjjeli ujasok.

Női alsószoknyák 4, 5, 6, 8 ftig.

Női harisnyák vagy **férfi kapczák** tuczatja 5, 6, 8, 10 ftig.

1 tuczat **rumburgi vászonzsebkendő** 2 ft., finomabb 2 ft. 50 kr., 4, 5, 6, 8 ftig. (értékben kétannyi) és **batizkendők.**

30 rőf **kézi fonalvászon** 8 ft. 50 kr., 9 ft. 50 kr., 11, 13, 15, 18 ftig a legszebbek.

30 rőf **szines vászon** ágybelinek való 11 ft.

Női füzők (a derék környülete tudtul adandó) párisi 2, 3, 4, 6 ft. (előbbeni áruk háromszorosak.)

50—54 rőfös **rumburgi** vagy **hollandi takácsvászon** — (hasonlithatlanul jók) 20, 25, 30, 35, 40, 50 ft. (érték ár kétannyi.)

☞ **50 ft. erejéig** vásárlóknak egy kitünő szép párisi **cachimir-teritő ingyért adatik.**

☞ Levélbeli megrendelések készpénzbeküldése vagy postai utánvét s teljes jótállás mellett a leggyorsabban eszközöltetnek. Nem tetsző vagy testhez nem illő ruhanemüek minden vonakodás nélkül visszavétetnek.

A levél czime: 869 (11—12)

E. Fogl, k. k. Hoflieferant Wien,

Kärntnerstrasse Nr. 27.

Heckenast Gusztáv könyvkiadó-hivatalában Pesten (egyetem-utcza 4. sz.) megjelent és minden könyvárusnál kapható:

A VILÁGTÖRTÉNET

tankönyve.

Tekintettel a müveltségre, irodalomra és vallásra.

Irta

dr. WEBER GYÖRGY.

A tizedik bővitett kiadás után.

I. kötet. **Az ó világ története.** (501 lap) . . . . . . **2 ft. 40 kr.**
II. kötet. **A népvándorlás s az egyistenhivés megalapitása.** A középkor. (400 lap) . . . . **2 ft. 40 kr.**
III. kötet. **Az ujkor története** — a franczia forradalomig (379 lap) **2 ft.**
IV. kötet. **Az uj és legujabb kor története** a franczia forradalomtól a mi időnkig (1865). (392 lap) . . . . **2 ft.**
V. kötet. A német és magyar irodalom történet vázlatban és az egész műre vonatkozó tárgymutató. 432 l.), fűzve . . . . . . **2 ft. 40 kr.**

☞ LIEBIG-féle HUSKIVONAT ☜

FRAY-BENTOS-ból (Dél-Amerika.)

LIEBIG-féle HUSKIVONAT-TÁRSULAT LONDONBAN.

Nagy megtakaritás háztartásra nézve.

Azonnali eleállitása erőteljes huslevesnek, mely az árnak egy harmadával olcsóbba kerül, mint a fris marhahusból főzött. — Elkészitése s megjavitása mindennemü levesek, mártalék s főzelékeknek stb.

Erősitő eledel gyengék s betegek számára.

Jutalmazva két aranyéremmel, Páris 1867; Havre 1868.

A nagy becsületdiploma — mint legnagyobb kitüntetés — Amsterdam 1869.

Kisebb részletekbeni árak a magyar-osztrák birodalomra nézve:

1 angol font tégely	½ angol font tég.	¼ angol font tég.	⅛ angol font tég.
5 frt. 80 kr.,	**3 frt.,**	**1 frt. 70 kr.,**	**92 kr.**

J. v. Liebig — **Csak azon esetben valódi, hogy ha minden tégely az itt oldalt látható aláirással van ellátva.** — Max v. Pettenkofer

Kapható: az ország minden előkelő kereskedés s gyógyszertáraiban.

Nagybani raktár a társulat levelező tagjánál:
THALLMAYER A. és társánál Pesten, s Bécsben: **KLOGER és fia s VOIGT JÓZSEF** es tarsánál. 742 (16—22)

ÓVÁS.

A **korneuburgi marhapor** nagymérvü keresettsége által csalogatva, azt néhány iparüző magának meghozatta; érték- s hatálynélküli növényhulladékok csomagokban, melyek a valódi **korneuburgi marhapor** függvényeivel s használati utasitványaival, mint formára, mint pedig szin, rajz s szövegre nézve egész a csalódásig utánozva vannak, — nem átallották a kereskedésbe hozni. Ezen iparüzők, most, a közel 20 év óta legnagyobb hitelnek örvendő **korneuburgi marhaporom** hirnevét egész a szemtelenségik törekszenek — kizsákmányolni, s a közönséget a legmegrögzöttebb gonoszsággal merészkednek az által tévutra vezetni, hogy rosz és értéknélküli áruikat valódi s oly számtalanszor kitüntetésre méltatott készitményeim gyanánt bocsátják áruba. — Hogy tehát a t. cz. közönség ezen csalódásoktól s az azzal járó károktól megóvassanak, figyelmeztetésül fölemlitem: hogy a **korneuburgi marhapor,** valamint többi állatgyógyászati készitményeim — csakis azon raktáraknál rendelhetők meg s kaphatók valódi minőségben, — melyek időnként hirlapilag hirdetményeimben közhirré tétetnek. — Az utánzott **korneuburgi marhapor** közöttes-üzéreinek pedig emlékezetébe hozom, hogy a hamisitványok ismétli eladása által, épen azon törvényszerüleg büntetésreméltó tényt követik el, — mint maga a hamisitvány készitője. — ☞ Ki nékem, védjegyem egy oly hamisitóját akép bizonyitja be, hogy megfenyités végett a törvényszék elé idézhetem, — 100 ftig terjedő jutalomdijban részesitendem.

927 (1—2) **Kwizda Ferencz János** s. k., kerületi gyógyszerész Korneuburgban.

Heckenast Gusztáv könyvkiadó-hivatalában

Pesten (egyetem-utcza 4-ik szám alatt) megjelent s minden hazai könyvárusnál kapható:

SCORPIO NAPTÁR

1871-ik évre,

torz-képekkel.

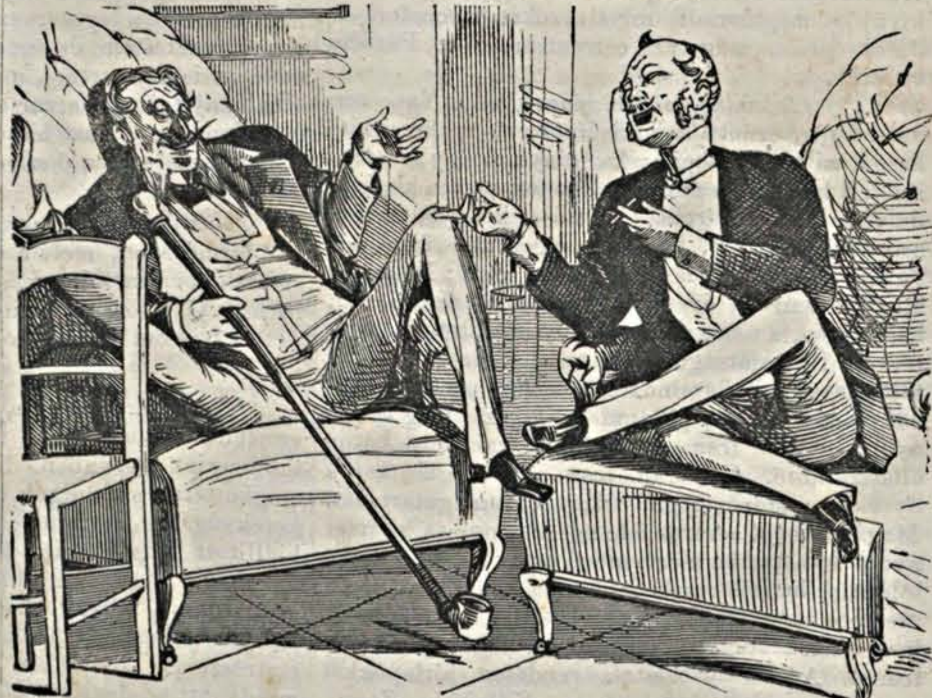

TARTALOM:

A tizenkét hónap humorisztikusan előadva. — Utasitások a subventionált szolgák számára. — Miért ment Lónyay Bécsbe „közös"pénzügyminiszternek ? két képpel. — Képek a magyar nemzet erkölcsitésére és nemesitésére 1858—1869, három képpel. — Hires irók arczképei. — A mai épitészet. — A Parnassus hajdan és a Parnassus ma, két képpel. — Kis Káté! — Leánya. — Müforditások. — Az erdélyi képviselőkről. — Indokok, melyeknél fogva az országház kertjét leszavazták. — Választási mintabeszéd. — Az intendansi kérdéshez, képpel. — Korszakot és kórszakot képező évek két képpel. — Budapesti közlöny. — Reform. — Pesti Napló. — Esti lap. — Magyar Allam — Pénzügyi tanulmány, képpel. — Gajzágó Salamon. — A mamelukok dala. — Az ételek és italok élvezéséről. — Az időszaki bölcselet titkaiból. — Képek a mai czivilizáczióból két képpel. — Kép egy jezsuita városból, két képpel. — E y idegen, a ki Magyarországban nem találja fel Magyarországot. — A legujabb testamentumból. — Flóri könyve, avagy jó madarak természetrajza, tizenkét képpel. — Miben csalhatatlan a pápa? — Egy nemzeti szinházi intendans naplójából. — „A hetedik világrész" avagy éljen a concurentia! — Miniszteri időtöltés. — Márton ludja. (Anser salamoniana crepitans), képpel. — A farkas meg a bárány. — Álarczos bál. — Hogy lesz az ember hegedüs? — A tudós szamár. — Hentzi szobra előtt Budán. — Mennyire nevelte az erkölcstelenséget a közösügyes magyar kormány. — Napló. — Mikor a magyar embert kihozzák a flegmából. — Pulszky Ferencz jellemrajza. — Szabadelvü ujságirók, a kik a jobboldalt támogatják. — Párbeszéd, melyből a magyar nemzet profitirozhat valamit. — Szinházi mende-monda. stb.

Ára 80 kr. o. é.

Henry-Rifle.

Amerikai hátultöltő ismétlő-fegyver.

A vadászat és fegyver-kedvelők

figyelmét bátorkodunk az egyenesen Amerikából áthozott, fentebbi rajz szerinti **hátultöltő ismétlő-fegyverre** vezetni. A cső alatti *f*-el megjegyzett töltő-vessző alaku üres aczél cső, a *g* nyiláson keresztül 16 kész tölténynyel töltetik meg, mely az „*i*" aczél fogantyú **csakis két tempója által összesen egy fél percz alatt sütthető el.** A fegyver hossza 42 hüvelyk, sulya 7½ font, benső szerkezete elpusztithatlan s könnyen kezelhető, külső kiállitása finom izlés mellett egyszerü, s 900 lépésre be lévén lőve medve, vaddisznó, szarvas, túzok, daru s egyéb fő- és szárnyas vadak vadászatára, különösen pedig mint védfegyver, utközben és a háznál minden szakértőt meglepő, kitünő szerkezete végett igen ajánlható. Ára minden kellékekkel együtt 125 frt ezüst pénzben vagy bankjegyben a napi árfolyam szerint, vörös réz töltényhüvelyeknek száza 2 ft 40 kr. Részletes rajzával és leirásával kivánatra bérmentesen szolgálunk.

☞ **Ajánljuk továbbá egyéb fegyvereink dus választékát.** ☜

☞ Kétcsövü Lefaucheux-fegyver

ruban- es zsinóros damask-csövekkel ft 36 —, 40.—, 45.—, 55.—, finom angol moire, patkószeg, Bernard és rózsa-damask-csövekkel ft 60.—, 65.—, 75.—, 85.—, 95.—, 100.—, 115.—, 125.—, finom Lancaster-fegyverek ft 125.—.

☞ Kétcsövü percussiós-fegyverek

keményen forrasztott vascsövekkel ft 15.50, 16.50, 17.50, 18.—, finom Ruban-csövekkel ft 20.—. 21.—, 21.50, 22.—, 22.50, 24.—, finom zsinoros damask-csövekkel ft 25.—, 28 —, 30.—, finom angol moire, patkószeg, rózsa- és Bernard-damask-csövekkel ft 35.—, 38.—, 42.—, 45.—, 50.—.

☞ Egycsövü percussiós-fegyverek

csőszök, kerülők, falu-őrök sat. számára, vascsövel, patentcróffal, félig agyazva ft 6.50, 7.50, végig agyazva ft 7.80, 9.—, Ruban csövekkel ft 12.— 15.—.

☞ Lefaucheux marok-revolverek,

a legkisebb védfegyver 6 percz alatt hatszor elsüthető sima 7m/m 7.50, 9m/m 12 ft, finomabbnemüek 12—18 ftig

☞ Vontcsövü Lefaucheux-revolver

		Caliber 7	9	12m/m
sima 6 lövetüek, egyszerü mozgással	ft	10.—	—.—	—.—
sima 6 lövetüek, kettős mozgással	„	12.—	14.—	16—18
középfinomak vesésssel . . .	„	15—16	19—20	22—24
finomak, Chamlot, Arendt s más legujabb szerkezetüek, finom vésésekkel arany és ezüst berakattal, szép agyakkal pontosan belőve, kiállitásukhoz aránylag,	ft	25—27	28—30	34—40
10 és 12 lövetüek, diszesen kiállitva	ft	—.—	39.—	45.—
Kész vörösréz-töltények száza	„	3.20	3.80	4.20

Revolver-táskák, minden nagyságuak, öv gyanánt felcsatolhatók ft 2.—, 2.30, 3.—, 3.50.

☞ Flobertféle szoba-fegyverek,

nem durranván, mulatsággal párosult gyakorlathoz, a czéllövészetben ajánlandók, kisebb pisztolyok ft 9.—, 13.50 czélpisztolyok 13.50—18 ftig, czélpuskák 19—25 ftig, kész töltényeknek száza 6m/m 70 kr, 9m/m ft 2.20. Vas czéltáblák, kiugró bohóczczal s elsülő mozsárral ft 9.—

☞ ☞ Jóminőségü vadászszerek. ☜ ☜

	Caliber	16	12
Lefaucheux-fegyvertöltények közönségesek ezre	ft	16	22
finomak	„	22	28

Töltő-készületek Lefaucheux-fegyverekhez ft 1.30, 1.80, finomabbnemüek, valamint ezen fegyvernemhez szükséges legujabb egyéb készületek dus választékban.
Lefaucheux tölténytartók, övek és vadásztáskák 4—5—6—8—10—12—15 ftig.
Vadásztáskák, kisebbek és nagyobbak 3.50, 4.50, 6—8—10—12—15 ftig.
Lőpor-tülkök érczből és szaruból 75 krtól 4 ft 50 krig.
Lőpor-tárak, elzárhatók 1—5 fontnak 2.50—6.50 krig.
Sörét-zacskók, kurták és vállbafüggeszthetők 30 kr—5.50-ig.

Mindennemü lőkupacsok.
Lőkupacstartók 30 krtól 3 ftig. Vadász és jelsipok 10 krtól 1 ft 30 krig. Vadászkörtők 1.50—80 ftig. Vadászszékek 3.50—9 ftig. Vadászkések 1—3 ftig. Gyufatartók 85 krtól 2 ftig. Kutya-ostorok 60 krtól 3 ftig. Kutya zsinórok és vezetők 45 krtól 3 ftig, nyakravalók 1 20—3 ftig. tanitó-nyakravalók 1.40—2 ftig. Fegyverzsákok 3.80—8 ftig, szekrények 1 és 2 fegyvernek 7—12 ftig. Különféle vadcsalogatók.
Czélszerü tapló vadász-sipkák db ja 1 ft.

☞ **Kimeritő rajzokkal ellátott árjegyzékekkel kivánatra bérmentesen szolgálunk.**

☞ Irásbeli megrendelések különös figyelemmel gyorsan eszközöltetnek. ☜

☞ **Minden tőlünk vett fegyvert, hogy ha az 3 hét lefolyta alatt változatlan tiszta karban állittatik vissza, mással cserélünk ki vagy esetlegesen annak értékét készpénzben teritjük meg.**

KERTÉSZ és EISERT Pesten,

Dorottya-utcza 2. sz., a „magyar király" czimü szállodával szemközt.

878 (6—6)

Keresztelő készletek,

vánkos, zsubbony és főkötő bármely szinnel bélelve 12 ft., 15 ft., 20 ft., 25 ft., 35 ftig.

Gyermek vászonnemü

minden áron

Türsch F.-nél

Pesten, váczi-utcza 19-dik szám.

☞ **Összes árjegyzék bérmentve.**

910 (2—9)

Igen jeles és olcsó

gyümölcsfák és szőlőtők

a legszebb fajta **gyümölcsök** szerint, a melyek kiállitásban vannak csarnokunkban; ugyszintén nemes **asztali-, csemege-** és **borszőlő-tövek** kaphatók. Mind hiteles forrásból megrendelhető, **igen olcsó áron,** még az őszön vagy előre tavaszra is; ugyszintén minden faju **diszfák, bokrok;** virághagymák, u. m. **jaczint** és **tulipán** stb., 3 éves spárga-gyökerek, melyeknek spárgái igen zamatosak; kitünő **asztali-, csemege-** és **tokaji borok,** pezsgők, stb.

☞ Bármely tárgyak megrendelésére megbizásokat elfogad és a legjutányosabban eszközöl az

első magy. kertész-gadászati ügynökség

Pesten, Józseftér 14. sz.

929 (1)

Régi pénzeket

és mindennemü **régiséget, drágaköves, lovagló** és **nyeregszerszámokat lótakarókkal együtt, arany ezüst** és **drágakövekkel kirakva;** továbbá **gyöngyöt, szineskövet, aranyat, ezüstöt, ásványokat** vesz és cserél a legmagasb áron.

Régiségek és természetiek irodája.

Pesten, Dorottya-utcza a Lloyd épületben, 14. sz. a.,

hol egy nagy választéku raktár mindennemü **régiségek, régi pénzek, gombok, övek** és **mentekötőkből a legolcsóbb áron,** ugyszintén egy nagy raktár **ásványok, lepkék, bogarak, madárbőrök, tojások, szemüvegek** is találhatók. 850 (1—4)

Mindenkinek van szerencséje!!!

csak hogy arra az alkalmat fel kell használni.

38 főnyeremény

2 millió 800,000 ft. erejéig.

Játszó-társulatom

egy részvényjegy által minden évben nyerhetni **10 évnegyedenkinti részletfizetés** mellett 10 forintjával, — melyek közt: **1854-ki 250 ftos, 1860-ki, 1864-ki hitelintézeti, gőzhajózási, badeni, 1839-ki Rothschild, trieszti** s minden más egyéb sorsjegyek léteznek.

Már az első 10 ft. részlet lefizetéssel lehet **12 huzásban** résztvenni, több mint **fél millió** ftnyi nyereményben.

A befizetés zárlata után, az árfolyam szerinti bevétel — hogyha addig a sorsjegyekre nyeremény nem esnék — a résztvevők közt készpénzben fog felosztatni.

☞ Minden huzás után az illető sorshuzási lajstrom bérmentesitve fog megküldetni.

Bélyegilleték egyszer mindenkorra 63 kr.

904 (5—6)

Porges Lajos,

pénzváltó irodája Pest, Dorottya-utcza 12. sz. alatt a Lloyd és tőzsde épület mellett.

A süketség gyógyitható!

Azon legfényesb eredményekre támaszkodva, melyeket gyógyszeremmel ezeddig elérni szerencsém volt, — a leglelkiismeretesbben ajánlhatom azt: **nagyothallás, fülzügás** és **fülfolyás ellen.** — Egy adag ára **5** ft.

☞ A megrendelő levelek ekép czimzendők:

Louis Oelsner Berlin,
(Neue Schönhauser-Strasse Nr. 12.)

915 (3—9)

Igen olcsó szőlővenyige.

Welschriessling, tramini, 3 éves gyökér-készlete 30 ezer . . . . ezre 16 ft.

Legjobb borfajokból 1 és 2 éves gyökeres készlete 100 ezer . . . . „ 16—30 ftig.

sima vesszők 100 ezer . . . . „ 5—10 „

Legfinomabb és legujabb csemege-fajokból gyökeres és sima vesszők.

Gyümölcsfák minden faj és nagyságban, erős koronás-, gula- és törpe-fák. — Erős dió- és édes gesztenyefák. — Minden faj disz-, szomoru- és fasorba való fák és bokrok. — Gyümölcs és rózsa vadonczok minden fajban.

Sövénynek való csemeték, akácz, lepényfa és szederfák 1, 2 és 3 évesek . . . . ezre 10—30 ftig.

Igen erős spárga-gyökér a legjobb franczia és angol óriási 1, 2 és 3 éves . . . . száza 1, 2 és 3 ft.

Marc Ferencz

922 (2—4) Pesten, mag- és fakereskedő, kigyó-utcza 6-ik szám.

Mérséklő lámpaolaj, gépolaj (Oliven),

legfinomabb

amerikai petroleum, gyertya és szappan,

nagyban (en gros) és kicsinyben (en détail) a legjutányosabb árakon.

RÉPÁSZKY BÉLA ezelőtt DITMAR R. ur olajgyárában.

☞ **Jelenleg 3 korona-utcza, lipótvárosi templombolt 40. sz.** ☜ 884 (8—10)

A katulyák az itt látható és hivatalosan letett védjegyekkel vannak ellátva.

Kitüntetve jutalom-emlékpénzzel a párisi világkiállitásban 1855-ik évről.

Központi szállitási rakhely a „gólyához" czimzett gyógyszertár Bécsben.

ÓVÁS. Azt tapasztalván, miszerint a **Seidlitz-porok** oly használati utasitványokkal adatnak el, melyek saját utasitványaimmal szórul szóra azonosak és saját nevem aláirásával vannak hamisitva, s igy külalakra nézve gyártmányaimmal könnyen összetéveszthetők, — minélfogva azon észrevétellel óvok mindenkit ezen hamisitványok megvételétől: **hogy az általam készitett Seidlitz-porok minden egyes katulyai, valamint az adagok papirjai hivatalosan letéteményezett védmárkkal vannak ellátva.**

Ára egy bepecsételt eredeti katulyának 1 ft. — Használati utasitás minden nyelven.

E porok rendkivüli s a legkülönbözőbb esetekben bebizonyult gyógyhatásuk által minden eddig ismert más szerek között tagadhatatlanul az első helyet foglalják el; — mint azt sok ezer, a nagy császári birodalom minden részeiből került s kezeinknél levő hálairatok a legrészletesebben tanusitják, hogy e porok **rögzött szorulásoknál, emésztéshiány és gyomorhévnél; továbbá: görcsök, vese- és ideges bajokban, szivdobogásnál, idegesség** okozta **főfájásnál, vértódulásnál, csuzos fogfájdalomnál,** végül **hysteriára, búkórra és huzamos hányásra hajlamnál** stb. a legjobb sikerrel alkalmaztattak, s a legtartósb gyógyhatást eredményezték. — Az ez értelembeni igen is kiterjedt levelezés számos bizonyitványt tartalmaz oly betegek részéről, kik, miután nálok minden gyakran allopathikus és hydropathikus gyógymód eredménytelenül kimerittetett, ez egyszerü háziszerhez folyamodtak, és ebben rongált egészségöknek helyreállitására oly soká eredménytelenül keresett gyógyszert meglelék. — Ez elismerőiratok szerzői között a társadalomnak csaknem minden osztályai, u. m. munkások, tanitók, kereskedők, iparosok, művészek, mezei gazdák, tanárok és hivatalnokok, sőt gyógyszerészek és orvosok, valamint mindkét nembeli oly egyének is képviselvék, kiknek ezelőtt még a leghirhedtebb gyógyforrások sem okoztak legkisebb könnyebbülést, és kiknek egészségök csupán csak a Seidlitz-poroknak rendes használata által állittatott helyre.

☞ **Raktárak a következő városokban léteznek:** ☜

PESTEN { **TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerész urnál, király-utcza 7-dik szám alatt. **UHL JÓZSEF** (ezelőtt **Steinbach**) ur kereskedésében, gránátos-utcza.

Aradon: Tones és Freyberger* és Probst J.*
Baján: Michitsch István.
B.-Gyarmaton: Milován.
Besterczebányán: Göllner Fr.*
Beszterczén: Szongot G.
Brassóban: Jekelius F.,* Schneider F. és Eremias Döme.
Csaczán: Bentsath J.
Csáktornyán: Karass.
Czegléden: Persay A. gy.
Debreczenben: Gölti F. és Borsos Fr.*
Dettán: Braumüller.
Eszéken: Letkitsch Illés, Thürner J. S. fia.*
Egerben: Köllner Lőrincz gysz.
Esztergomban: Kegl Nándor.
Érsek-Ujvaron: Fogd A.
Győrben: Kindermann J.* és Némethy P.
Gyöngyösön: Kocianovics.
Gyulán: Ferentzy A.
Hatszeg: Schnur F. J.
Högyészen: Rausz J. özv.*
Illokon: Kempner L.
Kaposváron: Kohn Jak.*
Kassán: Novelly* és Hegedüs L.*
Kézsmarkon: Genersich A.
Kis-Várdán: Balkányi F.
Kolozsvárott: Wolff J.*, Binder C. H.* és Dr. Hintz G.
Komáromban: Belloni A.*
Kőszegen: Strehle F. X. és Bründl J.*
Léván: Boleman E.
Losonczon: Geduly Alb.
Lugoson: Schieszler A.
Magyar-Óváron: Antoni.
Maros-Vásárhelyen: Bucher M. és Jeney K.
Miskolczon: Pasteiner Ferencz és Spuller J. A.
Mitrovitzon: Kerstonosics A.
Móorott: Begna Adolf.*
Munkácson: Gottier L. és Köstenbaum N.
Nagybányán: Haracsek J.
Nagyváradon: Jánky A.*
N.-Becskereken: Weisz Hermann és Deutsch testvérek.
N.-Kanizsán: Lowák Károly, Rosenberg Fr.*, Belus, Rosenberg & Welisch és Feselhofer.
N.-Károlyban: Schöberl C.
N.-Kikindán: Kisslingen Mátyás és Damjanovich Tódor.
N.-Szebenben: Müller C. és Sill Mihály.
N.-Szt-Miklóson: Pfneisl M.
N.-Szombatban: Stanzel H.
Nyitrán: Otto Gusztáv.
Pápán: ifj. Tscheppen J.
Pancsován: Graff W. H. és Kresadinatz.*
Pécsett: Sipócz F. és Spitzer Sándor.*
Péterváradon: Junginger.
Pozsonyban: Sóltz Rud., Pisztóry F. és Fischer J.
Rozsnyón: Posch J.
Rimaszombaton: Hamalliár.
Selmeczbányán: Dimak J.*
S.-A.-Ujhelyen: Deutsch J.
Segesvárott: Teutsch J. B.
Sopronban: Mezey A.
Szabadkán: Brenner J.*
Szegeden: Kovács A. és M., és Pfeifer S. és Társa.
Szegszárdon: Braszay Mih.*
Sz.-Fejérvárott: Legman A.
Szentesen: Krengl.
Szolnokon: Horanszky István.
Szombathelyen: Pillich Fr.*
Tatában: Szenth Antal.
Temesváron: Uhrmann H.
Trencsénben: Kulka J.*
Ujvidéken: Steffanovits L. és Brammer Mór.
Unghváron: Krauss Adolf és Liszkay J.
Váczon: Hufnagel József.
Veszprémben: Ferenczy G.
Zentán: Wuits testvérek.
Zilahon: Harmáth S. F.
Zólyomban: Thomka L.
Zomborban: Weidinger.*

881 (8—50)

A * jegyzett firmáknál létezik még ezenkivül

a norvégiai Bergen városból való valódi Dorsch-májhalzsirolaj

raktára is. — Ára egy üvegnek **1** ft. oszt. ért.

Az üvegcsék el vannak látva védmárkommal és kimeritő használati utasitással. — Ez az egyetlen faj, mely minden töltés előtt vegytanilag megvizsgáltatik és czinkupakkal elzárt üvegekben küldetik el. — Ezen legtisztább és leghatályosb májhalzsir-faj a Dorschhalaknak leggondosabb egybegyüjtése és kiválogatása által van megnyerve, és egyátalában semmi vegytani kezelés alá nem vonatott, hanem a **bepecsételt üvegekben levő folyadék egészen épen és azon állapotban van, miként az közvetlenül a természet által nyujtatott.** — E valódi Dorsch-májhalzsir-olaj Európának minden orvosi tekintélye által mint legjelesb gyógyszer **a mell- és tüdőbajokban, scrophulus és rachilis, köszvény és csúz, idült bőrkiütés, szemgyuladás, ideg-** és több más **bajokban** legsikeresebben alkalmaztatik.

Október 1870. **MOLL A.,** gyógyszerész Bécsben, zum „Storch" Tuchlauben.

Kohn Philippe

dicséretesen ismert óra-gyáros

Dorottya-utcza 2. sz.

ajánlja legkitünőbb, jó és olcsó órákkal gazdagon ellátott raktárát 3 évi irásbeli jótállás mellett.

	forintig
Ezüst henger órák 4 rubinra	10—11
» » arany foglalv. rugóra	12—13
» » kettős födéllel »	15—16
» » kristályüveggel »	15, 16—17
» horgonyórák 15 rubinra »	15, 16—17
» » 15 » kettős födéllel	19 20—22
» angol horgonyórák kristályüveggel	19, 20—22—24
» ugyanazok kettős födéllel	24—40
» val. remontoir kengyelnél felh.	28—32
» ugyanaz kettős födéllel	35, 38, 40—45
Arany órák 3. sz. horg. 15 rub.	36, 40, 45—50
ugyanaz kettős födéllel	55, 58, 60—80
» valódi remontoir kengyelnél felhuz.	70, 80, 90—100
» valódi remontoir kettős födéllel	100, 110, 120, 130—206
Arany hölgyórák (3. sz.)	
» henger 4—8 rubinra	25, 28—32
» » 8 rub. kett. födél.	38, 42—45
» horgonyórák 15 rub. kettős födéllel	50, 55—60
» val. remontoir kett. födéllel	70, 80—100
» h. órák zom. gyém.	60, 70, 80—100
Inga-órák hetenkinti felh. ft.	16, 20, 22—24
» órai és félórai ütéssel	30—32
» óra és negyedórai ütéssel	48, 50—55
Havi regulátorok	30—32
Ébresztő óra	6

Ezüst lánczok 4 ft 50 kr., 5, 6, 6 ft. 50 kr., 7 ftig; legfinomabb franczia alakuak 8 ft., 8 ft. 50 kr. 9, 10 ftig; hosszu nyaklánczok 7 ft., 8 ft. 50 kr., 9, 10, 15 ftig.

Vidéki megrendelések a pénzösszeg előleges beküldése vagy utánvét mellett, gyorsan és pontosan teljesittetnek.

Egy inga-óra pakolásáért 1 ft. 50 kr.

Órák cseréban is elfogadtatnak.

☞ **Nem tetsző áru kicseréltetik. Javitások** legpontosabban és jutányos árért teljesitetnek. 874 (9—0)

Mindennemü

takaró-papiros

(Makulatur)

kapható Pesten, egyetem-utcza 4. sz. alatt.

Heckenast Gusztáv pesti könyvkiadónál megjelent és minden könyvárusnál kapható:

Ráth György Német-magyar és magyar-német **műszótára az uj törvényhozásnak,** (VI., 154; II. 80 lap, nagy 8-rét) a két rész egy kötetben keményen kötve 1 ft. 50 kr. (Deutsch-ungarische und ungarisch-deutsche Terminologie der neuen Gesetzgebung.)

Kelemen Mór. **Latin-német magyar tiszti szótár.** Átnézte. Dr. *Ballagi Mór*, tanár. 1862. 92 lap, 8-rét) füzve . . . . . . 50 kr.

Német-magyar **tudományos műszótár** a gymnásiumok és reáliskolák számára Deutsch-ungarische wissenschaftliche Terminologie. (VIII., 362 lap, nagy 8 rét) füzve . . . . . . 2 ft. 50 kr.

Babos Kálmán. Közhasznu **magyarázó szótár** a magyar irodalmi művekben, magán és hivatalos iratokban, hirlapokban, folyóiratokban és társalgási nyelvben gyakrabban előforduló *idegen szavak* megértésére és helyes kiejtésére. (VIII. és 328 lap, nagy 8-rét) füzve 1 ft. 80 kr. Vászonba kötve . . . . . 2 ft. 40 kr.

Molé. Uj magyar-franczia és franczia-magyar szótár. A legjobb kutfők szerint szerkesztve. *Harmadik tetemesen bővitett és javitott kiadás.* Két kötet:
I. kötet: *Franczia-magyar rész.* D'aprés les meilleurs ouvrages publiées jusqu'a ce jour et spécialement d'aprés le dictionnarie français de Molé (420 lap 8-rét) füzve . . . . . 1 ft. 60 kr.
II. kötet: *Magyar-franczia rész.* Irta *Babos Kálmán.* (520 lap, 8-rét) füzve 1 ft. 60 kr.

☞ **A két rész egybe kötve fél börbe 4 frt.** ☜

☞ Épen most jelent meg **Heckenast Gusztávnál Pesten:**

Népiskolai

OLVASÓ- ÉS TANKÖNYV.

A magy. kath.

elemi és népiskolák

harmadik és negyedik osztálya számára.

Irta GYÖRFY IVÁN, primási főtanitó.

Ára kötetlen **40** kr., kötve **50** krajczár.

A földgömb

és

egy kis csillagászati földrajz.

Irta BALLAGI KÁROLY.

Ára **50** krajczár.

Módszeres vezérkönyv

a népiskola mennyiségtanához.

Készitette **Dr. Lutter Nándor.**

Ára **80** kr.

Számtani példatár

a népiskolák használatára.

Készitette **Dr. Lutter Nándor.**

I. füzet 15 krajczár.
II. füzet 10 krajczár.

Helyiség változtatás.

WALSER FERENCZ

Szabadalmazott vaskalap legujabb szerkezetü.

gép-, tűzoltóeszközök gyára,

harang- és rézöntődéje Pesten,

a király-utcza végén a polg. lövöldének átellenében.

Ajánlja a t. cz. közönségnek minden nagyságu s tiszta egész összhangzatu

A fakalap vagy a régiebb szerkezetü korona.

harangjait,

ugyszinte

tüzoltó-, kerti fecskendőit, mindennemü szivattyuit, valamint uj szerkezetü fölöntözőit, tömlőit és tüzoltó felszereléseit.

Az én találmányom módja szerint megujitott és a magas kormány által **szabadalmazott öntött-vas kalappal ellátott harangok** a legnagyobb előnyt nyujtják, mert koronájuk, azaz kalapjuk fordítható és igy a harang nyelvének felütési helyét megváltoztatván a harang megrepedése lehetetlen s legnagyobb tartóssága biztosittatik, azonkivül az **ujonnan szerkesztett és szabadalmazott surlódásment persely által,** mely igen könnyen fordul, a harangozás is igen kevés erőt igényel; továbbá a torony szilárdságát sem rongálja, mert könnyü forgása által a haranglábat legkevésbé sem ingatja meg. Az ily módon felszerelt harangot **tökéletesen kilóditani lehet,** mely által a hang is egészen kitólul, s igy teljes hangját és erejét éri el; minden **zavart hang és az oly ijesztő kongás pedig,** mely tökéletesen ki nem lódítható harangoknál előfordulni szokott, teljesen elmarad. 726 (10—12)

Kivánatra öreg harangok is megváltoztathatnak uj rendszerem szerint, és uj felszereléssel láttatnak el a legjutányosb áron.

☞ **Rajzmintás árjegyzék ingyen és bérmentesen küldetik.**

Egy franczia nevelőnő,

ki már több év óta magyar családoknál alkalmazva volt, ugyan e minőségben alkalmazást keres. — B. k. a. betükkel jegyzett levelek e lapok kiadó-hivatalához Pest, egyetem-utcza 4-dik szám alatt intézendők.

Eine französische Gouvernante

die schon seit mehreren Jahren in ungar. Familien angestellt gewesen, sucht ein Engagement. — Briefe abzugeben unter Adresse Fr. B. Zeitungs-Expedition Universitäts-Gasse Nr. 4. Pest.

Több mint **25,000 sorsjegy, számtalan nyereménynyel** együtt szolgáltatott már ki általam a részletfizetések által biztositott feleknek; ajánlom tehát az alább következő, — az állam által biztositott, legjobb alapokra fektetett s jelentékeny nyereményekkel felruházott

sorsjegyeket,

havonkinti részletfizetés mellett

ugymint:

1870-ki magyar sorsjegyek	évenként	4 huzással		**5**	forint.
1864-ki államsorsjegyek	„	5	„	**6**	„
1860-ki 5% államsorsjegyek	„	2	„	**6**	„
1854-ki 4% 250 ftos sorsjegyek	„	2	„	**10**	„
Credit sorsjegyek	„	4	„	**8**	„

1839-ki Rothschild sorsjegyek, melyeknek egészben még csak 5 huzása leend, s ez idő alatt azok okvetlen ki fognak huzatni . . . . **25** „
1839-ki Rothschild ötödrész sorsjegyek . . . . **8** „
Orosz 5% 100 rubel sorsjegyek . . . . . . **16** „

havonkint.

Minden részvevő az **egész nyereményre** játszik, s az illető sorsjegy bármikor átvehető.

☞ **Igérvények,** minden sorshuzásra. — Vidéki megrendeléseknél, a részletfizetési összegek — postautalványilag küldendők.

Ügynökök a vidéken, kik ezen üzletág átvállalásával illő dij mellett foglalkozni kivánnak, — tisztelettel kéretnek, hogy fölszerelt irásbeli nyilatkozataikkal hozzám fordulni sziveskedjenek.

Adler L.,

pénzváltó irodája Pesten, Dorottya-utcza, Lloyd épület.

☞ Bevásárlása s eladása mindennemü **részvényeknek, járadék-, földtehermentesitési-, szőlő váltsági kötvények, elsőbbségi kötelezvények, záloglevelek és sorsjegyeknek, arany- s ezüst pénzeknek. — Értékpapirokra pénzbeli előlegezések adatnak stb.**

928 (1—0)

☞ 1000 frt fogadásul! ☜

hogy az egész birodalomban és sok más országban senki sincs, ki miként

Brauswetter János

chronometer- és műórás SZEGEDEN szülővárosában

12 éven át külföldön és a franczia Sveicz legjobb óragyáraiban az óramüvészet minden titkait magáévá tette, a hozzávaló gépeket beszerezte, és azután

Münchenben az elméleti és gyakorlati vizsgálatot addig még senki által meg nem közelitett eredménynyel letette volna; ki továbbá üzlete **22** évi fönállása óta annyi órát, és mindezeket, ujakat ugy mint javitásokat, saját találmányu gépek és eszközök segélyével, **40** évi tapasztalás alapján, saját vezetése alatt oly jó állapotba helyezte, és személyesen, a zsebórákat függő vagy fekvő, egyszóval minden helyzetben és rázkódásokban oly arányosan és pontosan szabályozva adta volna át a t. cz. közönségnek, mint azt ő tette, és jövőben is tenni fogja. 718 (15—17)

☞ Azonfölül tőlem minden óra vevője egy **10** évi, és minden javitás megrendelője **5** évi irásbeli jótállásról szóló iratot kap, használati utasitással együtt.

☞ Hogy a mondottak folytán óráim minden tekintetben a legjelesebbek, legpontosabbak és legjutányosabbak, az magától értetik.

☞ Igen gyakran ismétlődött utánrendelések és dicsérőlevelek cs. k. katonai és polgári egyénektől, valamint órásoktól, még fővárosokból is, bizonyitványok, bizonyitékok töméntelen száma, mik a mondottak igazságát megerősitik, nálam megtekinthetők. Segédek nagy száma, kik nálam dolgoztak és tanultak, ezt szintén bizonyithatják.

☞ Arany- és ezüst órák, lánczok, gyürük és egyéb ékszerek a m. kir. ellenőri hivatal által megvizsgáltatvák, és minden nemben a legnagyobb és legdiszesb választékban kaphatók, ugy talmi-arany, bronz és aczél lánczok is.

Férfi órák.	Frt.	Hölgyórák.	Frt.
Ezüst henger-óra 4 rubinnal	10—12	Ezüst henger-óra 4 és 8 rubinnal	12—18
» » rugóval	12—13	Arany henger-óra 4 és 8 rubinnal	25—30
» » arany szegélylyel, rugóval	13—14	» detto, zománczczal	31—36
» » 8 rubinnal	15—17	» detto, arany fedéllel	36—40
» » dupla tokkal	15—17	» detto, zománczozva gyémánttal	42—48
» » kristályüveggel	15—17	» detto, kristály-üveggel	42—45
» horgony-óra 15 rubinnal	16, 18—20	» detto, dupla tokkal 8 rubinnal	45—48
» horgony-óra dupla tokkal	19, 20—24	» detto, zománczozva, gyémánttal	58—65
» angol horgony-óra kristályüveggel	19, 20—24	» horgony-óra 15 rubinnal	45—48
» ugyanazok dupla tokkal	23—28	» » kristály-üveggel	56—60
» tábori horgony-óra dupla tokkal	22—28	» » dupla tokkal	50—56
» valódi horgony remontoir fülnél felhuzható	28—36	» detto, zománczozva gyémánttal	70—80
» ugyanaz kristály-üveggel	30—35		
» ugyanaz dupla tokkal	35—40		
Arany horgony-óra 3. sz. 15 rubinnal	36, 38, 46—60		
» horgony-óra dupla tokkal	55, 58, 60, 65, 70—100		
» horgony-óra kristály-üveggel	44—70		
» ugyanaz dupla tokkal	65—100		
» valódi horgony remontoir	65—100		
» ugyanaz dupla tokkal	100—200		

☞ Serkentő, órával együtt 7 ft. 8 napos 13 ft., mely gyertyát is gyujt 9 ft.

☞ Ezenkivül minden egyéb kivánható óra kapható, ugy munkás-órák is.

Inga-órák legnagyobb raktára.

Mindennapi felhuzással	10, 11, 12 ft.
Minden 8 napi felhuzással	16, 18, 20, 26 »
Óra- és félóra-ütéssel	30, 33, 35 »
Negyed- és óra-ütéssel	50, 55, 60 »
Havi regulátorok	30, 33, 36 »
Inga-órák bepakolásáért	1 ft. 50 kr.

☞ Ezüst óralánczok 3—8 ftig, hosszuk 6—15 ftig, 3-mas számu aranylánczok rövid 18—80 ftig, hosszu 35—100 ftig ☞ Tárgyak, melyek nem tetszenének, kicseréltetnek. ☞ Órák, arany s ezüst a legmagasb árig cserébe elfogadtatnak. ☞ Vidéki megrendelések a pénzösszeg előleges beküldése vagy utánvét mellett pontosan teljesittetnek.

☞ **Ugyanott egy jónevelésü fiu tanonczul fölvétetik.**

838 (21—25)

HOFFMANN A.
karlsbadi porczellán-raktára
PESTEN,
bálvány-utcza, Mocsonyi-féle házban,
ajánlja
a nagyérdemü közönségnek gazdag raktárát,
mindennemü
porczellán-edényeket,
valamint
étel-, kávé- és thea-készleteket
hat vagy tizenkét személyre
a legolcsóbb gyári árakért.
Kitünő főző-edények chamott-földből.

Az általánosan jónak elismert valódi s egészen frisen érkezett
SCHNEEBERGI NÖVÉNY-ALLOP
mell- s tüdőbetegek számára,
továbbá: rekedtség, náthaláz, ingerköhögés, mellszorongás, elnyálkásodás, torokgyuladások s nehéz légzés ellen, — mindenkor fris minőségben kapható:
PESTEN: **Török József** gyógyszerész urnál a király-utczában, — dr. **Wagner D.** gyógyszerésznél a váczi-uton, — **Thalmayer A.** és társa. — **Oszetszky F.**, — **Schirk J.**, — és **Gerhardt A.** uraknál.
BUDÁN: **Schwarzmeyer J.** gyógyszerész urnál.
Aradon: Probst F. J.
Aszódon: Sperlagh J. gy.
Baján: Klenautz J.
Brassóban: Gyertyánfy, Fabick és Jekelius gysz.
Battonyán: Bignio K.
Belgrádon Nicolacovics test.
Beszterczén: Dietrich és Fleischer.
Bonyhádon: Kramolin J. gy.
Brassóban: Fabick Ed.
Csáktornyán: Kárász A.
Csúton: Borsay F. gysz.
Debreczenben: Göltl N. gy.
Deésen: Krémer S.
Dettán: Braunmüller J. gy.
Devecserben: Hoffmann B.
Eszéken: Kawilowicz gysz.
Eperjesen: Zsembery Ign.
Érsekujvár: Conlegner Ign.
Egerben: Wessely gysz.
Eszéken: Thürner fiai és Dessáthy gyógysz.
Győrött: Brunner F.
Gyulán: Lukács gysz.
Haczfeld: Hagelschmidt V.
Hátszegen: Mátesy B. gysz.
Ipolyságon: Mikulási T.
Jánoshazán: Kuna gysz.
Jolsván: Maleter gysz.
Kaposvártt: Schröder J. gy.
Kőszegen: Strehle gysz.
Károlyvártt: Benich J
Kis-Martonban: Kodolányi gysz. és Spatay A.
Kassán: Eschwig E
Késmárk: Genersich C. és A.
Kecskeméten: Papp M.
Karánsebesen: Weber A. gy.
Károlyfehérvártt: Fischer Ed. gyógysz.
Kolozsvártt: Megay M. C.
Körmöczön: Draskóczy gy.
Károlyfehérvár: Fischer E.
Kubinban: Stojánovics.
Kun-Sz.-Miklós: Stoits A.
Lugoson: Arnold J.
Mediason: Breiner K.
Mosonban: Pranter J. gysz.
Miskolczon: Spuller J.
Mitrovicz: Krestonoshics A.
Mohács: Pyrker Gyula gy.
Marosvásárhely: Jeney gy.
Munkácson: Gröttier L.
Mohácson: Kögel D.
Nagybányán: Horacsek J.
Nezsiderben: Fuchs J.
Nyitrán: dr. Láng E.
Nyiregyházán: Hönsch Ede gyógysz.
Nagy-Becskereken: Nedelkovics és Haidegger.
Nagy-Kanizsán: Welisch és Lovack gyógysz.
Nagy-Károly: Schöberl C.
Nagykikinda: Komka A. J.
Nagyváradon: Janky A.
Nagyszombatban: Pantotschek R. gyógysz.
Orosházán: Vangyel M.
Pancsován: Graff gysz.
Pécsett: Kunz Nándor.
Posegán: Balogh gyógysz.
Putnokon: Szepessy gysz.
Pozsonyban: Schneeberger és Dussil gysz.
Rosnyón: Posch J. gysz.
Rimaszombat: Hamaliár gy.
Ruman: Milutinovitz S.
Rékason: Boromi K. gysz.
Szászváros: Sándor R. gy.
Szabadkán: Hofbauer I. gy.
S.-Sz.-Györgyön: Ötvös P. gyógysz.
Sopron: Voga és Rupprecht.
S.-A.-Ujhelyen: Deutsch J.
Sasvár: Mücke A. gy.
Segesvár: Misselbacher J.
Serajevoban: Gyuleka N. G.
Sziszeken: Kubányi F.
Szombathelyen: Mittermayer gyógysz.
Székesfehérvár: Say R gyógysz.
Siklóson: Nyers S. gysz.
Szathmáron: Juracsko D.
Szent-Miklóson: Haluschka P. gyógysz.
Szarvason: Réthy V.
Szentesen: Eissdorfer G. gy. és Prohaszka Gyula.
Temesvár: Kraul és Roth gyógysz.
Tokajban: Krötzer A. gy.
Tordán: Welits és Wolf.
Tatán: Niertit F. gysz.
Török-Szent-Miklós: Pillosz M.
Trencsenben: Simon A. gy.
Unghvártt: Telendy gysz. és özv. Benesch P.
Ujvidéken: Schreiber F.
Varannón: Elizár gysz.
Veszprém: Fremmel.
Váczon: Tragor A.
Varazsdon: Halter gysz.
Verseczen: Herzog gysz.
Zimony: Ivánovics és fia.
Zalatnán: Mégay Gyula.
Zombor: Stein fia Márk.
Zsámbokrét: Neumann M.
Zentán: Wuits testvéreknél.

Egy üveg ára 1 forint 26 krajczár. 903 (3—6)
Ugyanezen bizományos uraknál kapható:

Legjobbféle
tyukszem-tapasz,
Schmidt cs. kir. főorvostól, egy skatulya ára 23 kr.
Dr. Behr ideg-extractusa,
az idegek erősitésére s a test edzésére ára 70 kr.

Dorsch-májolaj, valódi gyógyszer, Lobry és Parton-tól Utrechtben, a skrofulák s börkütegek sat. gyógyitására. Egy üveg ára 1 ft.
Stiriai Stub-havasi-növény-nedv
mell- s tüdőbetegek számára.
Egy üveg ára 87 kr.

Die „Zeitschrift für gerichtliche Medicin, öffentliche Gesundheitspflege und Medicinal-Gesetzgebung" bringt in Nr. 48 vom 27. November 1866 über „Schneebergs Kräuter-Allop" Folgendes:
„Der aus Alpenkräutern bereitete „Schneebergs Kräuter-Allop" des Herrn Apothekers **Bittner** in Gloggnitz, und **Franz Wilhelm**, Apotheker in Neunkirchen, ist bei allen katarrhalischen und entzündlichen Krankheiten der Respirations-Organe ein vorzügliches Unterstützungsmittel. Er mildert besser als alle anderen Syruparten jeden Reiz im Kehlkopfe und wird bei acuter und chronischer Heiserkeit, bei empfindlichen Affectionen der Schlingwerkzeuge, beim Lungen-Katarrh, dem Keuchhusten u. s. w. wegen seiner vorzüglichen einhüllenden, besänftigenden und reizmildernden Eigenschaften mit günstigem Resultate angewendet."
Főraktár: **BITTNER GYULA** gyógyszerésznél Gloggnitzban.

Megjelent és kapható:
Nemzeti nagy képes naptár 1871-re.
Aranynyomatu pompás czimlappal.
Szerkeszti **Áldor Imre.**
Tartalom: És nem akarták, hogy szinész legyen. Beszély, irta **Tóvölgyi** Titusz. Hippias (Ballada). A honvédzászló alatt, elbeszélés **Milesz** Bélától. Költők és ideálok: Petőfi és Szendrey Julia, Lord Byron és Giuccioli grófné, Alfieri és Albani grófné, Swift és Stella, 8 képpel. A kalandok földjéről, 8 képpel. Egy világhirü palota (a Louvre Párisban) két képpel. Kirándulás Nizzába, képpel. Egy év története, 18—20 képpel; az év bel- és külföldi jelesb mozzanatait érdekes összeállitással beszélve el. Gazdásztiak, adomák, oktatók stb. kimeritő **teljes tiszti czimtár**, csaknem 4 iv. s. a. t. E rendkivül szép és gazdag tartalmu naptár ezidén még nagyobb, mint tavaly, midőn „Jóbarát" nevet viselt. — **Ára csak 1 ft.**

Honvéd naptár 1871-re.
Negyedik évfolyam. — Szerkeszti **Áldor Imre.**
Szinezett boriték s igen szép czimképpel.
Tartalom: Arczképcsarnok. Dembinszky Henrik, (képpel). Vetter Antal, (képpel). Nagy Sándor, (képpel). Gyulai Pál, (képpel). Hadnagy uram, szebb halál nem érhet. Pál gazda, költemények. Meg kell védeni azt a zászlót; irta **Tóvölgyi** Titusz. Hazajött honvéd. Emlékszobrot **Zalártól**. A honvédmenház, költemények. Honvédpantheon: A haldokló honvéd. Az aradi honvédemlék. A kápolnai honvédemlék. A debreczeni honvédemlék, (4 képpel). Bem tbnok legszebb napja, (képpel). Bem, Önkéntes dala, Verik már a dobot, költemények. Visszaemlékezések 184⁸/₉-re, (képpel). Egy férges lap a bujdosók történetéből, (képpel). Svájczi honvédfiuk, (4 képpel). Honleányokhoz költemény **Sárosy** Gyulától, az ozmán hadsereg, (két képpel). Honvédmozgalmak 1869—70-ben. **Vidacs** János arczképével. A magyar korona államterületének fölosztása honvédkerületekre, zászlóalj és lovas századjárásokra. Adomák, vegyesek, katonai tudnivalók stb. — **Ára 60 kr.**

Kossuth naptár 1871-re.
Gyönyörü szinezett czimlappal és czimképpel.
Szerkeszti **Honfi Tihamér.**
Tartalom: Kossuth Lajoshoz, költemények 1848. és 1870-ből, pompás arczképpel. Mit izen Kossuth azoknak, a kik hazahivják? Respublika, költemény, **Petőfi** Sándortól. Petőfi arczképével. A legszebb két nap Kossuth életéből, (két képpel.) Forradalmi lant vagyis kiadatlan költemények 184⁸/₉-ből. Revolucziö. Szabadság hangok. A fejedelem. A honárulókhoz. Népdal. Kossuth Lajos és családja, (3 képpel). A vándor költemény. Meszlényi Zsuzsánna, (arczképpel). Nemzeti ereklye (kiadatlan levél Kossuthtól). Milyen volt a magyar nép 1848-ban? (két képpel.) Kossuth alkotmányterve a magyar nép számára. Aranymondások Kossuth műveiből. Adomák Kossuthról stb. — **Ára 40 kr.**

A „Nép Zászlója" naptára 1871-re.
Szinezett boriték s nagy czimképpel.
Szerkeszti **Áldor Imre.**
Tartalom: A türelem rózsát terem, költemény. A helyettes, elbeszélés **Milesz** Bélától. Zrinyi Ilona keserve, **Tompa** Mihálytól (képpel). B. Jeszenák János siremléke, (képpel). Rákóczyné, költemény **Arany** Jánostól. Két bujdosó, (két képpel). Fordul a koczka, költemény. Arczképcsarnok a nép számára: Csanády Sándor, (képpel). Szemere Miklós (képpel). Váradi Gábor, (képpel). Történeti emlékkövek: Vatha lázadása (képpel). II. Endre átadja a rendeknek az aranybullát, (képpel.) A szabadság 13 vértanujának nótája. A Martinovics összeesküvés 75-ben, (két képpel). A hazai népéletből: Megérkezés a hidashoz, (képpel). A cseberkészitő oláh, (képpel). A nagy világból: A költöző fecskék, (képpel). Őserdő Braziliában, (képpel). Adomák: Kossuth gyermekei fogságban, stb A mit a gazdának tudni kell (képpel) stb. — **Ára 40 kr.**

Balpárti népnaptár 1871-re.
Nemzeti szin boritékkal és szép czimképpel.
Szerkeszti **Vasgyuró Tamás.**
Tartalom: Mit kiván Kossuth a magyar néptől? Baloldali kitünőségek: Madarász József (képpel). Tancsics Mihály (képpel). Jámbor Pál (képpel). Az éj és a sárga szin. Az örökség. A magyar sereghez, versek. A két szász leány, ⁴⁸/₄₉-ből. Az elveszett leány. Életkép a szabadságharczból. A kit a nép szeret, jelenet Kossuth életéből. A kit a nép átka üldöz (öt képpel). Itt a nyilam, mibe lőjem? vers, Petőfitől. A francziák Böszörményije, (képpel). A veressapkás zászlóalj története. Gf. Batthyány Lajos kivégeztetése, (képpel). Gf. Batthyány utolsó perczei. Gf. Batthyány temetése 1849-ben. Orvosi tanácsadó. Egyveleg. A tizenhármak kivégeztetése stb. Adomák stb. — **Ára 50 kr.**

Kiadó-tulajdonos **Heckenast Gusztáv.** — Nyomatott saját nyomdájában Pesten 1870 (egyetem-utcza 4-dik szám alatt).

45-ik szám. **Tizenhetedik évfolyam.**

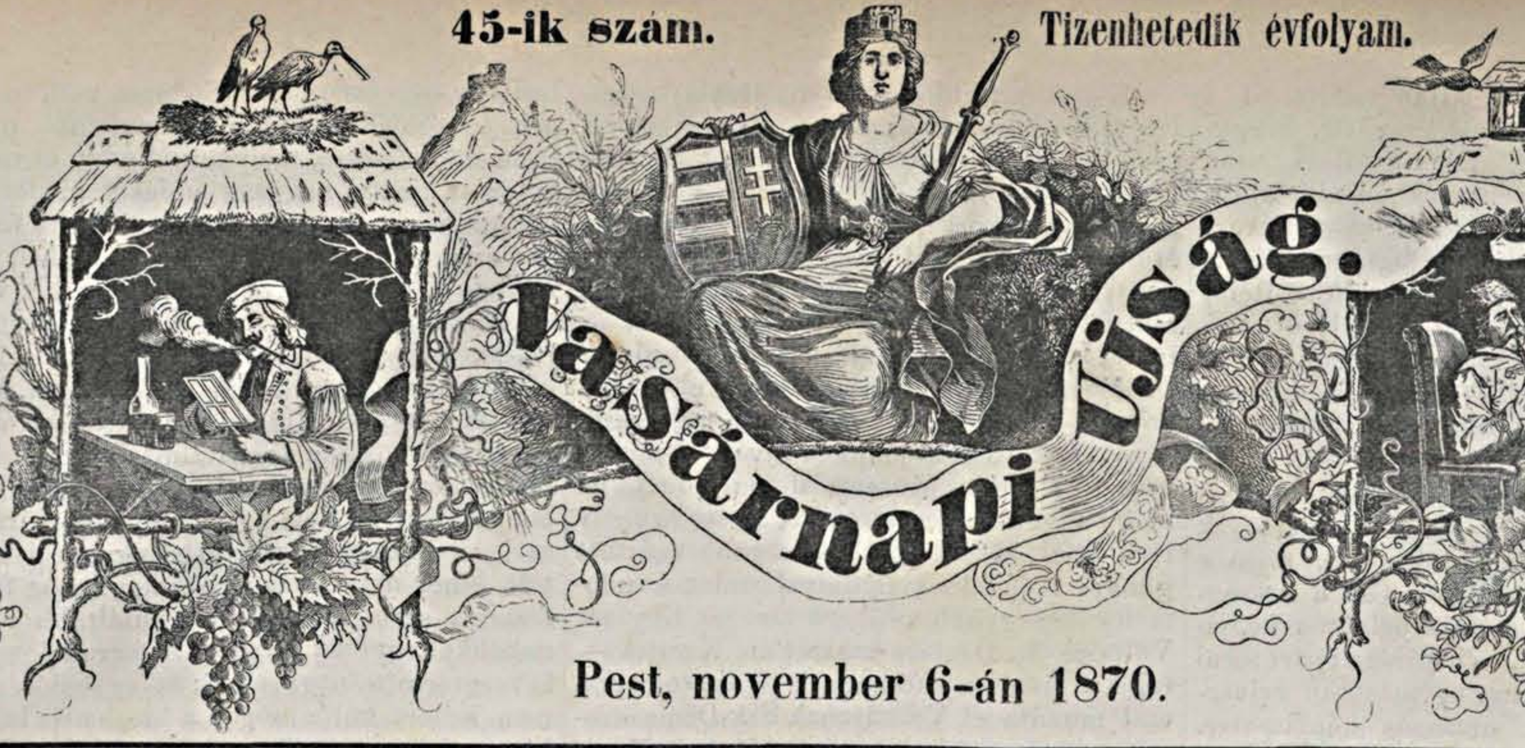

Pest, november 6-án 1870.

Előfizetési föltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Félévre 5 ft.
Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft. — **Csupán Politikai Ujdonságok:** Egész évre 5 ft. — Fél évre 2 ft. 50 kr.

Hirdetési dijak, a **Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokat** illetőleg: Egy négyszer hasábzott petit sor, vagy annak helye, egyszeri igtatásnál 10 krajczárba; háromszor- vagy többszöri igtatásnál csak 7 krajczárba számittatik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad **Bécsben: Oppelik Alajos**, Wollzeile Nr. 22. és **Haasenstein és Vogler**, Wollzeile Nro. 9. — **Bélyeg-dij, külön minden igtatás után 30 ujkrajczár.**

Boczkó Dániel.

(1789—1870.)

Az országgyülés szünideje alatt a képviselőház elvesztette legidősb tagját, korelnökét, a 81 éves Boczkó Dánielt, kit szeptember 9-én, békésmegyei csaba-csüdi birtokán ért utól a halál. Tetemei Pestre hozattak, itteni rendes lakására s itt kisértettek ki a köztemetőbe. Képviselőtársai közül aránylag kevesen állhatták körül a ravatalt, melyet, ha a ház együtt van, mindnyájan pártkülönbség nélkül, a tisztelet és kegyelet érzéseivel környeztek volna.

Valóban, Boczkó Dánielre, mig élt is, a tisztakeblü hazafiságot s az ösz hajszálakat kétszeresen megillető tisztelettel tekintett mindenki. Bár életének tettdús korszaka hazánk legmozgalmasb idejére, a 48—49-diki harczok korára esett, azért épen nem mondhatni, hogy túlélte volna magát; lelkesedését ösz fürtei alatt is megőrizte, hüségével és buzgalmával sok fiatalokat megszégyenitett s hazaszeretete legkésőbb vénségeig sem lankadott meg. Az ily férfiu, ha a tettek tulajdonképi szinpadáról lelépett is s már csak nevével szerepelhetett, megérdemli, hogy közrészvét kisérje sirjába s emléke megőriztessék a késő utókor számára.

Boczkó Dániel 1789-ben, tehát a franczia forradalom kitörésének nevezetes évében született Szarvason, Békésmegyében, hol atyja evangelikus lelkész volt, ki sokat foglalkozott a tót irodalommal s több könyvnek volt szerzője és kiadója. Nyomdát is akart, az elsőt Békésmegyében, létesitni, e tervét azonban meghiusitotta korán bekövetkezett halála. Özvegyét, Thaisz Juliánnát, Thaisz Andrásnak a „Sas" czimü folyóirat szerkesztőjének s ismert iró és forditónak nővérét, neveletlen gyermekekkel hagyta hátra. Boczkó Dániel jogi tanulmányai végeztével s az ügyvédi oklevél elnyerése után Békés-Csabán telepedett le, hol nemsokára a gróf Stockhammern család ottani birtokainak lett jogügyi igazgatója. A szerencse csodás módon kedvezett a fiatal ügyvédnek, s anyagi tekintetben is csakhamar tekintélyes állást foglalt el. A közügyekben való szereplése leginkább az alkotmányos nemzeti ébredés emlékezetes évében 1825-ben kezdődik, mikor mint a békésmegyei szabadelvü ellenzék egyik tagja kezdett feltünni. Erre nemsokára a békésmegyei ev. esperesség világi felügyelőjévé választatott s mint ilyen, ő volt az, ki a berényi gymnáziumot Szarvasra tétette át, s itt több, az ő nevét viselő alapitványnyal gazdagitotta e ma is szépen virágzó intézetet, mely egykor Vajda Pétert, Ballagit, Gregusst stb. számitotta tanárai közé.

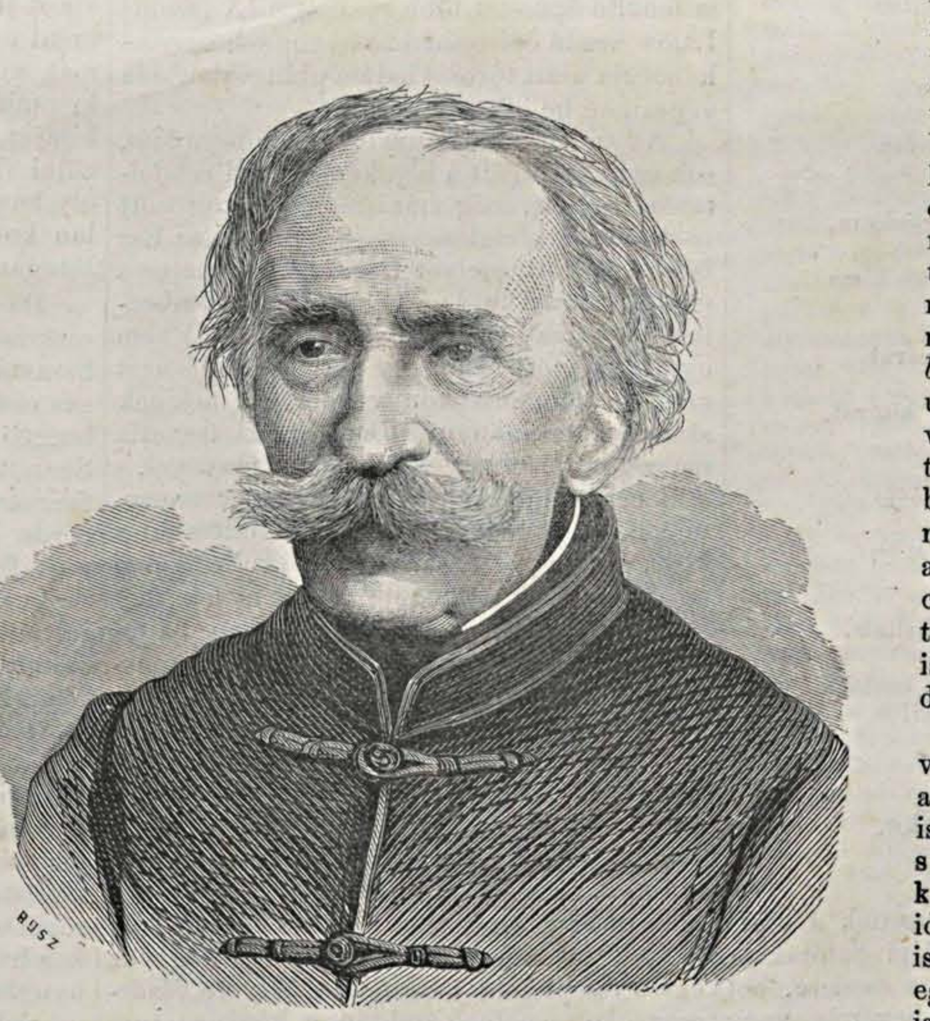

BOCZKÓ DÁNIEL.

1848-ban az orosházi választókerület országgyülési képviselőjévé választatott, s kivált akkor nyilt alkalma jellemszilárdságát és erélyét bebizonyitni, midőn őt az országgyülés Arad-, Csanád- és Békésmegyék teljhatalmu kormánybiztosává nevezte ki. Az akkori mozgalmas idők veszélyei közt szigoruságig menő, de szükséges erélylyel viselte nehéz hivatalát. Ő felelősnek érezte magát a reábizott vidékért, s a hazafiatlanságot és árulást kérlelhetetlenül sujtotta. Egyedül igy biztosithatta eljárásainak az eredményt. Maga is, a veszélyes pontokon s válságos pillanatokban nem egy példáját adta félelmet nem ismerő bátorságának s rendületlen szilárdságának. Különösen emlékezetes föllépése volt, midőn Arad városából az ezt megrohanó szerbeket és osztrák dzsidásokat, kik tulszámuk miatt a mieinket mármár kiszoritották, *egy puszta bottal* állva a honvédek élére, ujra kiverte s ez által Aradvárosát a bizonyos kiraboltatástól megmentette. E hősi bot kegyeletes emlékképen még mai nap is őriztetik az aradi városházán. — Ezután csakhamar Erdélybe küldetett mint kormánybiztos s ott is hasonló erélylyel müködött.

A világosi fegyverletétel véget vetvén a küzdelemnek, annyi hü és jeles hazafival ő is bujdokolni volt kénytelen s leginkább Békés-Csabán és környékén lappangott. — Ez időben egy másnemü veszély is fenyegette életét; a mi egyszersmind bujdoklásának is véget vetett. 1851-ben ugyanis rablási kisérletet tett két kóborló a csabi szőlők között; a fegyvertelent, hátulról rá irányzott ütéssel, mely kaponyáját behasitotta, — minek nyoma a halála után történt bonczoláskor is meglátszott, — földre teritvén, ott a szőlők melletti egyik árokban, egy arra